

VI. medzinárodné geografické kolokvium, Danišovce, 20. – 22. 11. 2012**Krajina a jej premeny v geografickom výskume****ABSTRAKTY****Populácia Slovenska z pohľadu ostatného cenzu 2011 (počet a rozmiestnenie obyvateľstva)**

Population of Slovakia from the Perspective of the Census 2011 (Population and Its Distribution)

*Miloš Bačík**Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok*

Posledný cenzus sa v Slovenskej republike uskutočnil na prelome mája a júna 2011 podľa zákona č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov. Obsah zisťovania korešpondoval s medzinárodnými odporúčaniami (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 763/2008 a jeho výsledky sú kompatibilné s inými hlavne členskými štátmi Európskej únie. Jeho význam spočíva najmä v tom, že spracované údaje a získané výsledky umožnia nielen porovnať vývoj spoločnosti v intercenálnom období, ale aj predikovať jej ďalšie smerovanie. V podobných intenciách sa nesie aj obsah príspevku, ktorého cieľom je analyzovať v časopriestorových súvislostiach – teda z pohľadu geografa vybrané populačné charakteristiky, ktoré boli predmetom zisťovania ostatného cenzu 2011. Výsledky cenzu potvrdili niektoré dlhodobé tendencie (starnutie populácie a nepriaznivý vývoj počtu obyvateľov) a priniesli aj niektoré prekvapivé zistenia, ktoré boli zdrojom diskusie a záujmu odbornej verejnosti (napr. národnostná a náboženská štruktúra). K istým zmenám došlo aj v rozmiestnení obyvateľstva. V geografii pod termínom rozmiestnenie rozumieme konkrétny stav rozdelenia javov na danom teritóriu. Pri rozmiestnení obyvateľstva, ktoré je do značnej miery determinované aj rozložením sídiel venujeme pozornosť najmä tým činiteľom, ktoré podstatnou mierou ovplyvňujú stupeň nasýtenia, čiže hustotu daného teritória z pohľadu skúmaného objektu. O rozmiestnení obyvateľstva Slovenska môžeme konštatovať, že je výrazne nerovnomerné t.j. jeho hustota na celom území je značne premenlivá a často krát diametrálne odlišná od priemernej hodnoty, ktorá zdanlivo vytvára predstavu relatívnej homogénosti. Pozadie tejto premenlivosti môžeme hľadať v demografickom vývoji, rozložení sídiel, vo vývoji osídlenia a vertikálnej členitosti územia. Hlavne reliéf v minulosti veľkou mierou predurčoval možnosti získať pre výživu kolonistov vhodnú pôdu. No boli tu aj iné faktory, ako voda, ťažba a spracovanie rúd a kovov a využívanie zásob dreva. V minulom storočí to boli rôzne spoločenské faktory ako napríklad rozvoj cestovného ruchu, združstevňovanie a procesy koncentrácie obyvateľstva, súvisiace so socialistickou industrializáciou a kvantitatívnou urbanizáciou.

Pleistocénne alochtonné nevytriedené fluviaálne uloženiny v Demänovskej jaskyni slobody a ich vzťah k vývoju Demänovskej doliny (Nízke Tatry)

Pleistocene Allochthonous Unsorted Fluvial Deposits in the Demänová Cave of Liberty and Their Relation to the Development of Demänová Valley (Nízke Tatry Mts., Slovakia)

*Pavel Bella**Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok*

Vývoj jaskynných úrovní v stredohorskom alogénnom krase Demänovskej doliny na severnej strane Nízkych Tatier, ktorý sa koreluje s vývojom riečnych terás Váhu v Liptovskej kotline, umožňuje rekonštruovať pleistocénne fázy vývoja reliéfu (Droppa 1966, 1972; Bella et al. 2011). Jaskynné úrovně typu riečnych koryt sa hydrograficky vytvárali v závislosti od etapovitého zahlbovania riečisk Váhu a Demänovky. V ponorovej zóne sú jaskynné úrovně v nižšej pozícii ako povrchové riečiská (Droppa 1957;

Hochmuth 1997). Na viacerých miestach na jaskynné úrovne ústia šikmé až kaskádovité chodby klesajúce z bývalých ponorov, ktoré sú vo visutých polohách nad terajším dnom doliny. Vytvorili sa v závislosti od hydraulického gradientu medzi povrchovým a podzemným vodným tokom (Bella, 1996). Na hydrografický vývoj jaskýň vplývalo aj striedanie fáz zahlbovania doliny a čiastočnej agradácie jej riečiska. V niektorých častiach Demänovskej jaskyne slobody sa v bočných šikmých chodbách a príľahlých častiach jaskynných úrovní (Žulová chodba ústiaca do hornej časti Prízemia, zasedimentovaná stropná chodba ústiaca do južnej časti Hlinenej chodby, západná časť Mramorového riečiska) zachovali pleistocénne uloženiny nevytriedených fluviaálnych sedimentov, ktoré obsahujú žulové okruhliaky veľké do 60 cm, štrk a hrubozrnný piesok. Okruhliaky a hrubozrnné fluviaálne sedimenty v spodnej časti Žulovej chodby sú staršie ako 350-tisíc a mladšie ako 780-tisíc rokov (Hercman 2000, 2006; Pruner et al. 2000). Do južnej časti Hlinenej chodby (III. vývojová úroveň podľa Droppu 1972; vývojová úroveň IVa podľa Bella et al. 2011) sa nevytriedené fluviaálne sedimenty dostali v interglaciáli Pre-Riss/Riss alebo glaciáli Riss 1, prípadne v skoršom období. Akumulácia žulových okruhliakov so štrkom v Mramorovom riečisku, uložená na terasovitom záreze (vývojová úroveň IIb), je staršia ako 102-tisíc rokov (Hercman 2000, 2006). Nevytriedenosť týchto sedimentov svedčí o ich náhrom transporte do jaskyne z povrchu cez dostatočne priepustné klesajúce ponorové chodby prívalovými vodami, najmä v čase agradácie povrchového riečiska na dne doliny. Po jeho agradačnom navýšení voda miestami opätovne vtekala do bývalých ponorových chodieb, ktoré sa zahlbovaním doliny dostali do visutej polohy. V súčasnosti sú tieto prítokové chodby väčšinou úplne vyplnené alochtónnymi sedimentmi, ich otvory sú na povrchu zavalené svahovou modeláciou. Analogické prípady výskytu a transportu pleistocénnych nevytriedených fluviaálnych uložením sú aj v niektorých ďalších častiach Demänovského jaskynného systému. V ponorovej zóne alogénneho stredohorského krasu možno fázy vývoja prielomovej doliny rekonštruovať na základe výškovej pozície otvorov bývalých ponorových chodieb klesajúcich na jaskynné úrovne, datovania sedimentov vzťahujúcich sa na hydrografický vývoj týchto chodieb i geochronológie prislúchajúcich jaskynných úrovní.

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0625-11.

Literatúra:

- BELLA, P. 1996. K problematike genézy depresných častí Demänovskej jaskyne slobody a príľahlých ponorných jaskýň v Demänovskej doline. In Lalkovič, M. ed. Kras a jaskyne – výskum, využívanie a ochrana, zborník referátov z vedeckej konferencie (Liptovský Mikuláš, 10. – 11. 10. 1995). Liptovský Mikuláš, pp. 103–109.
- BELLA, P., HERCMAN, H., GRADZIŃSKI, M., PRUNER, P., KADLEC, J., BOSÁK, P., GŁAZEK, J., GAŚSIOROWSKI, M., NOWICKI, T. 2011. Geochronológia jaskynných úrovní v Demänovskej doline, Nízke Tatry. Aragonit, 16, 1–2, 64–68.
- DROPPA, A. 1957. Demänovské jaskyne. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 289 s.
- DROPPA, A. 1966. The correlation of some horizontal caves with river terraces. Studies in Speleology, 1, 186–192.
- DROPPA, A. 1972. Geomorfologické pomery Demänovskej doliny. Slovenský kras, 10, 9–46.
- HERCMAN, H., BELLA, P., GŁAZEK, J., GRADZIŃSKI, M., NOWICKI, T. 2000. Rádioizotopové datovanie sintrov z Demänovskej jaskyne slobody. In Bella, P. ed. Výskum, využívanie a ochrana jaskýň, 2, zborník referátov z vedeckej konferencie (Demänovská Dolina, 16. – 19. 11. 1999). Liptovský Mikuláš, pp. 26–35.
- HERCMAN, H., BELLA, P., GRADZIŃSKI, M., GŁAZEK, J., NOWICKI, T., SUJKA, G. 2006. Prehľad výsledkov rádioizotopového datovania sintrov z Demänovského jaskynného systému v rokoch 1995 – 2005. In Bella, P. ed. Výskum, využívanie a ochrana jaskýň, 5, zborník referátov z vedeckej konferencie (Demänovská Dolina, 26. – 29. 9. 2005). Liptovský Mikuláš, pp. 21–36.
- HOCHMUTH, Z. 1997. Vzťah hladiny podzemných riečisk k pozdĺžnemu profilu dolín v alogénnom krase na príklade Jánskej a Demänovskej doliny. Prírodné vedy, 28, Prešov, 103–121.
- PRUNER, P., BOSÁK, P., KADLEC, J., VENHODOVÁ, D., BELLA, P. 2000. Paleomagnetický výskum sedimentárnych výplní vybraných jaskýň na Slovensku. In Bella, P. Ed. Výskum, využívanie a ochrana jaskýň, 2, zborník referátov z vedeckej konferencie (Demänovská Dolina, 16. – 19. 11. 1999). Liptovský Mikuláš, pp. 13–25.

Premena bývalých lesných úzkokoľajových železníc v pohorí Vihorlat na trasy Greenways

Conversion of Former Forest Narrow-gauge Railways in the Vihorlat Hills to Greenways

Lukáš Belušák

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Na Slovensku evidujeme pomerne veľa nevyužívaných železničných tratí. Napriek tomu, že väčšina z ich bola zrušená už v minulosti, aj dnes sme svedkami rušenia ďalších tratí, ktoré sú finančne nerentabilné. Medzi trate s krátkou „životnosťou“ zaraďujeme aj trasy bývalých lesných úzkokoľajových železníc, ktoré v 3. – 7. desaťročí 20. storočia predstavovali typický dopravný prostriedok v lesnej doprave na Slovensku. Aktuálne sa však čoraz častejšie stretávame s otázkou, ako efektívne naložiť so železnicami, ktoré prestali plniť svoju pôvodnú funkciu. Predloženým príspevkom sa pokúsime zodpovedať na túto otázku. Ako vhodné riešenie vzniknutého problému sa javí koncept Greenways, pre ktorý je charakteristické využitie už existujúcich líniových prvkov krajiny, kam okrem iných, zaraďujeme aj železničné trate. Príspevok možno rozdeliť do troch hlavných častí, resp. okruhov. V prvej časti stručne predstavíme medzi slovenskou verejnosťou pomerne neznámy koncept Greenways ako produkt voľnočasových aktivít a opíšeme jeho primárne funkcie a vlastnosti. V druhej časti prezentujeme aktuálnu situáciu a adaptáciu konceptu Greenways na Slovensku. Tretia, nosná časť príspevku obsahuje popis jednotlivých trás bývalých lesných úzkokoľajových železníc v pohorí Vihorlat z ktorých na konkrétnom príklade trasy Remetské Hámre – Morské oko navrhujeme projekt ako ideálne využiť daný stav pre rozvoj cestovného ruchu a celkovo regiónu Vihorlat. Východiskom pri návrhu projektu bol najmä záujem miestnych obyvateľov o zachovanie významných prvkov histórie, rekultiváciu územia a rozvoj ekologického turizmu v súlade s princípmi trvalej udržateľnosti.

Životné prostredie v geografickom kontexte a otázky obsahu predmetu „geografia a životné prostredie“ v univerzitnom vzdelávaní

Environment in the Geographic Context and Rethinking the Subject "Geography and the Environment" in University Education

Peter Bohuš

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Kľúčové témy (predmety) v rámci geografického vyučovania fyzickej, socio-ekonomickej i regionálnej geografie sú pomerne jasne vyprofilované a možno predpokladať len málo výrazné odchýlky čo sa týka obsahového zamerania ich vyučovania na rôznych vysokých školách, kde sa vyučuje geografia. Trochu inak je to s témou „životné prostredie“ (environmentalistika, environmentológia). Jednak sa problematika životného prostredia formuje nepomerne kratšie ako sú klasické geografické témy (nie je teda teoreticky dosť zreteľne vykryštalizovaná) a jednak na životné prostredie možno nazerať z veľmi rôznych uhlov pohľadu. Napr. životné prostredie má väzbu na prírodovedecké disciplíny (geografia, geológia, biológia, ekológia, chémia a i.), technické disciplíny (strojárstvo, hutníctvo, baníctvo, urbanizmus a i.), spoločenské disciplíny (právo, sociológia) i „praktické“ činnosti ako zdravotníctvo (hygiena), poľnohospodárstvo, lesníctvo a pod. Predstavitelia viacerých z uvedených vedeckých odborov či činností majú tendenciu „privlastňovať“ si tému životné prostredie. Ale v každom prípade možno konštatovať, že pri pokusoch o začlenenie problematiky životného prostredia v rámci štruktúry vedeckých disciplín sa v danej súvislosti ako „zastrešujúca“ vedecká disciplína uvádza predovšetkým geografia. Domnievame sa, že je to úplne opodstatnené, minimálne čo sa týka prierezovosti či interdisciplinárnosti obsahu témy (geografie a životného prostredia), resp. čo sa týka prieniku množín obsahu témy (geografie a životného prostredia). O to viac je žiaduce optimálne zamerať vyučovanie problematiky životného prostredia vo vyučovaní geografov na univerzitnom stupni. Opodstatnený je síce i špecializovaný (fragmentárny) prístup k vyučovaniu jednotlivých „podtém“ životného prostredia (geoekológia, ochrana prírody a krajiny, manažment odpadového hospodárstva a pod.), ale ten by nemal predstavovať základný prístup edukácie geografov. Mal by predstavovať v odôvodnených prípadoch skôr „nadstavbové“ vyučovanie geografov – špecialistov v závere štúdia. Základný prístup by sa

mal odvíjať od poznania veľmi podstatného a silného prieniku množiny tém spadajúcich pod vedecké poznávanie geografov na jednej strane resp. environmentalistov na strane druhej. Porovnaním klasickej štruktúry geografie ako vedy a štruktúry environmentalológie (aj keď zatiaľ pomerne „nevykvasenej“) možno tento vzťah jednoznačne preukázať. Z toho možno následne odvodiť základné predstavy o obsahu vyučovania problematiky životného prostredia v rámci vyučovania geografov – špecialistov i geografov študujúcich v kombinácii s inými predmetmi. Príspevok prezentuje možnosti konkretizácie naznačeného inovatívneho prístupu k vyučovaniu problematiky životného prostredia na geografických ústavoch resp. katedrách.

Premeny krajiny Podmalokarpatského kultúrneho regiónu (1949 – 2003)

Landscape Changes of Podmalokarpatský Cultural Region (1949 – 2003)

Martina Cebecauerová, Michala Madajová

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Krajina je výsledkom dlhodobého historického vývoja, počas ktorého sa človek prispôboval svojmu okoliu a svojou činnosťou ho menil – zveľaďoval či degradoval. Všetky rozmanité aktivity človeka sa nepochybne odzrkadlili na celkovom charaktere krajiny a prispeli k vytvoreniu, resp. doplneniu jej hodnôt, tak estetických ako aj ekologických, kultúrnych či ekonomických. Toto všetko je dnes súčasťou nášho historického dedičstva a v záujme zachovania kultúrno-prírodnej diverzity by malo byť predmetom ochrany resp. udržateľného manažmentu. Na integráciu ochrany prírodných a kultúrnych hodnôt krajiny s udržateľným ekonomickým a sociálnym rozvojom je zameraný aj projekt Alternatívy rozvoja podmalokarpatskej kultúrnej krajiny, ktorého súčasťou je okrem už spomenutého aj hodnotenie zmien krajinnej štruktúry. Predkladaný príspevok prezentuje základné výsledky tejto analýzy a poukazuje na hlavné trendy vývoja Podmalokarpatskej kultúrnej krajiny v rokoch 1949 – 2003. Kultúrna krajina sa postupne viac fragmentuje, jej významné prvky miznú a stupeň antropogénnej premeny narastá. Jedným z dôvodov devastovania (fyzického i nehmotného – kultúrneho) krajiny je aj nedostatok informácií o nej samotnej, o jej potenciály, minulom vývoji či budúcim smerovaní. Poukázanie na vývoj a premeny krajiny v čase má za cieľ prispieť k zvýšeniu povedomia obyvateľov a rozvinúť snahu o zachovanie regionálnej identity a autenticity. Sledovanie zmien v krajine je založené na skúmaní plošného zastúpenia a dynamiky jednotlivých krajiných prvkov. Prvotným zdrojom informácií o priestorovej organizácii krajiny je mapa krajinnej pokrývky, ktorá sa tak stáva východiskom k poznaniu štruktúry a charakteru krajiny. Na príklade Podmalokarpatského kultúrneho regiónu prezentujeme prístupy, pomocou ktorých je možné analyzovať a hodnotiť časovo-priestorové zmeny krajiny a jej štruktúry. Bližšie sa zameriame na identifikáciu tried krajinnej pokrývky, ktorá sa spája s metódami diaľkového prieskumu Zeme, konkrétne s využitím leteckých snímok pri identifikácii a vykreslení jednotlivých objektov na zemskom povrchu.

Inšpirácie reforiem lokálnej samosprávy pre Slovenskú republiku

Inspirations of Reforms of Local Government for the Slovak Republic

Stela Csachová

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Príspevok poukazuje na mnohokrát pertraktovanú tému odborných štúdií a diskusií o komunálnej reforme (reforme lokálnej samosprávy) v Slovenskej republike. Jej hlavným cieľom má byť vytvorenie siete municipalít ako administratívnych jednotiek na lokálnej úrovni najmä na výkon štátom prenesených kompetencií. Proces územnej konsolidácie pre administratívne účely prebehol v mnohých krajinách Európy a jeho poznanie ako i výsledný stav vo vybraných krajinách bude predmetom príspevku. Reforma lokálnej samosprávy je predovšetkým problémom ekonomickým a politickým, čoho efektom je striedavý záujem a nezáujem o jej riešenie pri meniacich sa vládach. V odborných kruhoch sa v

Slovenskej republiky tematike venujú odborníci viacerých vedných disciplín (Nižňanský 2009, Klimovský 2010) vrátane geografov. Geografické štúdie zobrazujú v textových a mapových výstupoch priestorové aspekty komunálnej reformy, pričom sa zaoberajú celým územím Slovenskej republiky (Slavík et al. 2005), resp. časťou územia (Lovacká 2009). Na pozadí historickej skúsenosti, geografie územia a aktuálnej politicko-ekonomickej situácie sa snažíme zhodnotiť možnosti územnej konsolidácie územia pre administratívne účely v súčasnosti.

Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/1247/12 „Socioekonomicky a kultúrne podexponovaná rurálna krajina ako fenomén aktivizácie pre humánnu geografiu“.

Literatúra:

- KLIMOVSKÝ, D., 2010. Territorial Consolidation and Intercommunal Cooperation at the Local Level in the Slovak Republic. In Swianiewicz, P. (ed.). 2010. Territorial Consolidation Reforms in Europe, pp.237-254, Local Government and Public Service Reform Initiative, Open Society Institute, Budapest (dostupné online), http://lgi.osi.hu/publications/2010/412/Territorial_Consolidation_Reform_final_WEB.pdf
- LOVACKÁ (CSACHOVÁ), S., 2009. Geografické aspekty komunálnej reformy v Slovenskej republike. Geografia Cassoviensis, 3, 1, 104 p. ISSN 1337-6748
- NIŽŇANSKÝ, V. et al., 2009. Medziobecná spolupráca a zlučovanie obcí na Slovensku. Komunálne výskumné a poradenské centrum, 59 s. (dostupné online) http://www.komunal.eu/subory/Model_komun_lnej_reformy_na_Slovensku.pdf
- SLAVÍK, V., BAČÍK, V., KOŽUCH, M., RAGAČOVÁ, M., 2005. Analýza mikroregiónov Slovenskej Republiky. Projekt riešený pre Splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy. Bratislava: Prírodovedecká fakulta UK.

Metodické problémy pri aplikovaní taxonómie vzdelávacích cieľov vo vyučovaní geografie

Methodological Problems of Applying Taxonomy of Educational Objectives in Geography Teaching

Rastislav Čief, Branislav Nižňanský, Ivana Tomčíková

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok

Hlavným cieľom príspevku je diskusia k tvorbe metodického postupu pri riešení problému nejednoznačnosti priradenia adekvátnej položky vybranej klasifikácie vzdelávacích cieľov k vybranému geografickému vzdelávaciemu cieľu. Pri riešení problému zároveň verifikujeme teóriu postavenú na Bloomovej taxonómii vzdelávacích cieľov upravenej Kratwohlom a Andersonom. Problém metodického postupu chápeme v kontexte troch teoretických problémov. Prvým je výber teoretického základu pre samotné overovanie (meranie) vedomostí, druhým je výber teórie vzdelávacích cieľov a tretím teoretickým problémom je didaktická teória k obsahu vzdelania. Z hľadiska cieľa článku, ktorým sú konkrétne príklady metodických otázok pri hľadaní adekvátnej položky vybranej klasifikácie vzdelávacích cieľov pre vybraný geografický vzdelávací cieľ (plnenie konkrétnej geografickej úlohy) bude využitá aktuálna teória konštruktivizmu aplikovaná na Piagetove a Vygotského práce, Bloomova taxonómia vzdelávacích cieľov rozšírená Kratwohlom a Andersonom (2001). Oboje v súvislostiach s autormi budovanou teóriou pojmovej bázy a geografickej kognitívnej konštrukcie. Jadrom práce je analýza konkrétnych geografických cieľov z hľadiska ich priradenia jednotlivým položkám taxonómie vzdelávacích cieľov. Vzdelávacie ciele sú stručne charakterizované podľa literatúry. Podľa ich klasifikácie je následne rozobraná množina úloh, ktoré boli zostavené pre vstupný test adaptačného programu nastupujúcich študentov odboru učiteľstvo geografie. Táto množina úloh bola zostavená na základe učiva geografie na základnej a strednej škole a skúseností z merania výsledkov testov a cvičení adaptačného programu. Nasleduje rozbor úloh a diskusia k metodickým postupom analyzovaných priradení realizovaná formou verifikácie a dopĺňania návrhu taxonómie prevzatého z literatúry. Výsledkom je návrh tabuľky dvojdimenzionálnej taxonómie prepracovanej pre z hľadiska cieľov geografického vzdelávania a diskusia k tomuto návrhu.

Regionálna typizácia vidieckych obcí Slovenska (prípádová štúdia funkčný mestský región Spišská Nová Ves)

Regional Typology of Rural Municipalities in Slovakia (Case Study of Spišská Nová Ves Functional Urban Region)

Katarína Čupeľová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Rurálny priestor Slovenska sa v posledných rokoch stáva významným priestorom z hľadiska osídlenia, populačného potenciálu, jeho využitia, ale aj potrieb regionálneho plánovania. Práve vplyvom transformačných procesov sa do popredia dostáva aj jeho detailnejší výskum. Samotný vidiek sa nedá vnímať len ako opak mestského prostredia, ale aj ako vnútorne diferencovaný celok obsahujúci aj prechodné formy medzi mestom a vidiekom. Cieľom nášho príspevku je identifikovať stupeň rurality vidieckych obcí na Slovensku a získaný index využiť na regionálnu typizáciu vidieckeho územia. Takto široko koncipovaný cieľ ohraničujú parciálne ciele – výber čiastkových demografických, sociálnych, ekonomických a geografických indikátorov rurality a posúdenie ich diskriminačnej sily; identifikácia syntetického indikátora pomocou metód viacrozmernej štatistickej analýzy a samotná regionálna typizácia vidieckych obcí na základe syntetického indexu rurality s využitím zhlukovej a diskriminačnej analýzy. Definovanie a následná klasifikácia vidieka podľa jedného príp. len malého počtu premenných je často účelová a je len podkladom pre ďalší výskum. Viacrozmerné štatistické metódy však pomáhajú sledovať objekt z viacerých aspektov, všímaj si tak vzájomné vzťahy a väzby medzi jeho vlastnosťami. Podľa vzoru najmä britských a poľských autorov sme sa preto pokúsili každej vidieckej obci na Slovensku priradiť index rurality. Do analýzy vstupovalo 15 charakteristík. Keďže ide o veľké množstvo charakteristík, čo sťažuje analýzu a interpretáciu výsledkov, následne sme ich počet zmenšili použitím viacrozmernej štatistickej metódy, konkrétne metódou hlavných komponentov. Hodnoty indexu boli následne kvintilmi rozdelené do piatich rovnako početných skupín a takto bolo identifikovaných 5 typov vidieckych obcí. Aj keď ich priestorový obraz nie je v rozpore s istou intuitívnou predstavou územnej diferenciacie slovenského vidieka, jeho analýza je oveľa zložitejšia a vyžaduje si detailnejší výskum. V našej analýze sme následne detailnejšie charakterizovali vidiecky priestor funkčného mestského regiónu Spišská Nová Ves.

Rodový rozdiel miezd – východiská a problémy

Gender Pay Gap – Background and Issues

Katarína Danielová, Viliam Lauko

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Súčasťou slovenskej legislatívy je od 20. mája 2004 zákon č. 365/2004 Zb. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a ochrane pred diskrimináciou... (tzv. antidiskriminačný zákon), ktorého súčasťou je aj Zásada rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch. Jej princípom je zákaz diskriminácie osôb z rôznych dôvodov (rasových, náboženských, zdravotných, sexuálnej orientácie, ...), medzi ktorými je na prvom mieste pohlavie. Ženy aj muži by teda mali mať rovnaké práva a možnosti pri prístupe k zamestnaniu, prijímaní do zamestnania, prístupe k odbornému vzdelávaniu, ako aj pri výkone práce v zamestnaní vrátane odmeňovania, funkčného postupu a prepúšťania. Napriek tomu, že Slovenská republika už pred 23 rokmi nastúpila na cestu demokracie a viac ako osem rokov má v platnosti antidiskriminačný zákon, do dnešnej doby sa stretávame s istou formou nerovnoprávnosti medzi mužským a ženským pohlavím. Paradoxom pritom je, že rodová rovnosť má zákonnú podporu aj vo viacerých zmluvách a dohovoroch Európskej únie, ktorej je Slovenská republika súčasťou. Jedným z príkladov tejto nerovnoprávnosti je rodový rozdiel miezd – v mnohých zamestnaniach možno do súčasnosti badať značnú disproporciu medzi odmeňovaním mužov a žien. Napriek tomu, že rastie zamestnanosť žien, rozšírila sa ponuka práce pre ženy a všeobecne stúpa vzdelanosť žien, ženy sú v mnohých prípadoch v zamestnaní diskriminované, či už ide o funkčný postup alebo platové podmienky. Predkladaný príspevok si kladie za cieľ definovať hlavné východiská a problémy rodového rozdielu v oblasti odmien za prácu ako aj niektoré príčiny tohto pretrvávajúceho problému.

Vývoj vybraných demografických ukazovateľov v kontexte fenoménu "urban shrinkage" v urbánnom priestore SR

Development of Selected Demographic Indicators in the Context of "Urban Shrinkage" in the Urban Area of the Slovak Republic

Pavol Ďurček, Marek Richter

Katedra humánnej geografie a demografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Príspevok sa venuje analýze vybraných demografických ukazovateľov a ich hodnoteniu z hľadiska fenoménu „shrinkage“ na vzorke všetkých slovenských miest. Pôsobenie post-socialistických a post-fordistických transformačných procesov v urbánnom priestore strednej a východnej Európy viedlo k mimoriadne závažným procesom "urban shrinkage" (Pallagst a kol. 2009). Pod pojmom urban shrinkage rozumieme zmršťovanie miest, ktoré je najčastejšie spojované hlavne s populačným úbytkom v mestách a s ďalšími s tým spojenými javmi ako je postupné starnutie populácie, vysťahovalectvo mladých a kvalifikovanejších obyvateľov, rast nezamestnanosti, zmena vekovej a sociálnej štruktúry populácie, zastavenie prísťahovalectva a rast vysťahovalectva, stagnácia a pokles cien nehnuteľností a ďalšie (Rink a kol. 2011). V anglofónnej odbornej literatúre sa vedľa termínu urban shrinkage používa často termín shrinking city, ktorý zámerne podčiarkuje úbytok populácie najmä v kompaktných mestách. (Rumpel a kol. 2010) Viacero prác zahraničných autorov sa venuje populačnému úpadku v Európskych mestách. Podľa štúdie (Turok, Mykhnenko, 2007) uskutočnenej na vzorke 400 skúmaných Európskych miest prešlo počas posledných 45 rokov (1960 - 2005) 40% veľkých sekundárnych miest rôzne intenzívnym a rôzne dlhým obdobím poklesu počtu obyvateľov. V slovenskej odbornej literatúre sa problematike shrinking cities venuje Bleha a Buček (2010, 2011 a 2012). V našom príspevku zachytávame len demografický aspekt shrinkingu a to na vybraných ukazovateľoch, ktoré sme si zvolili: počet obyvateľov, hrubá miera prirodzeného prírastku/úbytku, hrubá miera migračného salda, hrubá miera celkového pohybu, priemerný vek a index starnutia. Pre tieto ukazovatele budeme pomocou indexu rastu sledovať zmenu v priebehu časového obdobia 1997 a 2011. Danú zmenu zhodnotíme parciálne za každý jeden ukazovateľ samostatne. Následne budeme sledované ukazovatele vážiť Ballovou metódou, na základe ktorej vytvoríme výslednú typizáciu miest, ktorá bude konečným výstupom našej práce.

Analýza súčasnej krajinnej pokrývky a využitia krajiny na príklade Turzovskej vrchoviny

Analysis of Current Land Cover and Land Use in Area of Turzovská Highlands

Alfonz Gajdoš¹, Helena Forgáčová²

¹ Katedra geografie, geológie a krajinnej ekológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, ² ZŠ Družicová 4, Košice

S pojmami krajinná pokrývka (land cover) a využitie krajiny (land use) sa stretávame v súvislosti s výskumom krajiny pomerne často. Údaje o krajinnej pokrývke sa však často prelínajú a spájajú s údajmi o využití územia a opačne. Cieľom predloženej práce je identifikácia a porovnanie krajinnej pokrývky a využitia krajiny v teoretickej i aplikačnej rovine. Práca sa zaoberá teoreticko-metodologickými aspektmi mapovania a hodnotenia krajinnej pokrývky a využitia krajiny. Na to nadväzuje praktická ukážka mapovania a hodnotenia krajinnej pokrývky a využitia krajiny na príklade vrchovinového krajinného typu územia Turzovskej vrchoviny. Pri tvorbe máp krajinnej pokrývky a využitia krajiny Turzovskej vrchoviny sme analyzovali a hodnotili aktuálne údaje v kontexte reálneho sociálno-ekonomického využitia krajiny v aktuálnom čase. Tvorba máp krajinnej pokrývky a využitia krajiny bola založená na výsledkoch analýzy územno-plánovacej dokumentácie, topografických máp, analýzy leteckých snímok a terénneho výskumu. Tvorbu samotných máp krajinnej pokrývky a využitia krajiny sme realizovali v prostredí GIS v software ArcView. Výsledkom predloženej práce je mapa krajinnej pokrývky Turzovskej vrchoviny prezentujúca objekty skúmaného územia prostredníctvom fyziognomických atribútov a mapa využitia krajiny zobrazujúca objekty skúmaného územia prostredníctvom funkčných atribútov. Poznanie krajinnej pokrývky a využitia krajiny tvorí významnú súčasť racionálnejšieho, hospodárskeho a viacúčelového využívania krajiny.

Odras rómskej otázky vo volebnom správaní na Slovensku – politicko-geografická analýza

Reflection of Roma Issue in Electoral Behaviour in Slovakia – Political-geographical Analysis

Daniel Gurňák, Roman Mikuš

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Príspevok sa zaoberá problematikou vplyvu rómskej otázky na volebné správanie voličstva na Slovensku. Vzhľadom na čoraz častejšiu medializáciu problémov spätých s rómskou komunitou ako aj reakciou niektorých predstaviteľov súčasných politických subjektov bolo na mieste poohliadnuť sa po možnom spojení medzi touto problematikou a podporou určitých politických subjektov. Základom štúdie je štatisticko-geografická analýza volebných dát a pridružených štatistík ako aj stručná analýza programov politických subjektov so zameraním na adresovanie, poprípade riešenie, rómskej problematiky. Štúdia sa snaží identifikovať politické subjekty so ziskami politického kapitálu z tejto problematiky. Podkladom štúdie sú analýzy výsledkov vo viacerých úrovniach volieb, keďže rómska otázka a jej vplyv na volebné správanie naberá špecifické charakteristiky pri parlamentných, krajských a komunálnych voľbách. Časovým zameraním tejto štúdie sa stávajú: parlamentné voľby 2002, 2006, 2010 a 2012; krajské voľby 2001, 2005 a 2009; komunálne voľby 2002, 2006 a 2010. Výsledkom tejto štúdie je poznanie že, rómska otázka získava pomerne výrazný vplyv na preferencie politických subjektov ako aj predstaviteľov politických subjektov, špecificky v oblastiach výskytu týchto komunít s odlišnosťami pri jednotlivých úrovniach volieb. Neriešením tejto problematiky „mainstreamovými“ politickými stranami hrozí výraznejší zisk extrémistických zoskupení čerpajúcich z neschopnosti vládnučich strán a hrozí tak výraznou radikalizáciou v prostredí výskytu problémov spätých s rómskou komunitou.

Kultúrna krajina podmalokarpatského regiónu: geoeologická a kultúrno-historická pamäť – problémy, zachovanie a rozvoj

Cultural Landscape of the Podmalokarpatský Region: Geoeological, Cultural and Historical Memory - Issues, Conservation and Development

Ján Hanušin, Ján Oráhel'

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Kultúrna krajina je dedičstvom minulosti, svedectvom prístupu našich predkov k využívaniu krajiny, k rešpektovaniu prírodných daností územia, ale aj vytvorených sakrálnych a sekulárnych objektov, unikátnych lokalít prírody a krajiny. Cieľom príspevku je interpretovať prírodno-priestorovú, geoeologickú pamäť krajiny podmalokarpatského regiónu a zároveň prostredníctvom vývojových fyzických stavov kultúrnej krajiny poukázať na ich funkčný a informačný odkaz v kontexte zachovania a rozvoja kultúrno-historickej pamäte. Základným predpokladom úspešnej realizácie stratégie záchrany kultúrnej krajiny v podmalokarpatskom regióne je aplikovanie zásad trvalo udržateľného rozvoja. Rozvoj regiónu by sa mal zmeniť z extenzívneho a prevažne kvantitatívneho, na cielený, adresný, primeraný, kvalitatívny, harmonický a udržateľný. Ochrana prírody, krajiny, pamiatok, historických štruktúr krajiny, kultúrnej krajiny i krajinného rázu (genia loci), by sa mali považovať za stimul, a nie za limitujúci faktor, obmedzujúci prosperitu regiónu.

Modelovanie geografických javov v geoinformatike

Modelling the Geographical Phenomena in Geoinformatics

Jaroslav Hofierka, Ján Kaňuk, Michal Gallay

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Rozvoj geoinformatiky a geopriestorových technológií priniesol pre geografiu nové možnosti skúmania krajiny pomocou sofistikovaných geopriestorových metód a softvérových nástrojov. Geoinformatika významne rozšírila metodickú výbavu geografie a otvorila aj nové možnosti smerovania geografického výskumu. Cieľom geoinformatiky je spracovanie geografických (geopriestorových) údajov pomocou geoinformatických metód a informačných technológií tak, aby bolo možné z nich získavať nové informácie a poznatky o stave a spôsobe fungovania krajinskej sféry. Hlavný produkt geoinformatiky, geografický informačný systém (GIS), sa stáva hlavným výskumným nástrojom nielen geografie, ale aj mnohých ďalších geovedných disciplín. Implementácia geopriestorových metód v GIS-e je jednou z hlavných úloh geoinformatiky. Ich aplikácia vyžaduje dôslednú znalosť nielen softvérového nástroja, ale aj modelovaného javu. V prípade prírodnej zložky krajiny sa často stretávame s úlohou tvoriť digitálnu reprezentáciu spojených geografických javov, ktorých vlastnosti sú merané v bodoch (napr. pomocou technológie GPS, LiDAR, fotogrametricky a podobne). Jednou z nosných metód modelovania spojených geografických javov je priestorová interpolácia a s ňou súvisiaca morfometrická analýza. Na príklade viacerých aplikácií z oblasti modelovania georeliéfu, vodnej erózie pôdy a slnečného žiarenia uvádzame možnosti využitia týchto metód implementovaných v GIS-e GRASS v geografickom výskume. Ďalší rozvoj problematiky modelovania krajiny a jej procesov bude úzko súvisieť s rozvojom 3D a 4D metód pre GIS, ako aj novými možnosťami zberu masívnych dátových súborov na báze laserového skenovania, čo bude vyžadovať aj nové metódy spracovania týchto dát (napr. paralelizácia a distribuované výpočty).

Reliéf a krajina územia Zajačej brány v Slovenskom krase

Relief and Landscape of Zajačia brána in the Slovak Karst

Zdenko Hochmuth, Alena Petrvalská

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Tradične sa za hranicu medzi Silickou planinou a planinou Horný vrch v Slovenskom krase považuje Soroška resp. Lipovnícke sedlo. Je tomu tak preto, lebo tadeto vedie v súčasnosti hlavná spojnica medzi Bratislavou a Košicami i predpokladaný diaľničný „južný ťah“. V minulosti to ale tak nebolo a historická spojnica ležala západnejšie v oblasti, ktorá sa dnes nazýva „Zajačia brána“ (Nyukkapu). Medzi vrchmi Uhlisko a Haniska sa nachádza výrazná depresia, tu sa nachádzajú zvyšky starej historickej cesty a tiež ryhy od kolies vozov v masíve. Teóriu historickej starej cesty potvrdzujú aj sakrálne pamiatky, napríklad kaplnka sv. Anny ďaleko mimo obce Hrušov (dnes v záhradkárskej kolónii na južných svahoch) alebo potvrdená existencia opátstva v Lipovníku. Pozoruhodná je tiež koncentrácia „vápenných jám“ na mieste dnes vzdialenom od komunikácií, ale v minulosti snáď v blízkosti „hlavného ťahu“. Pravdepodobne netreba pochybovať o opodstatnenosti súčasného geomorfologického členenia na základe toho, že Soroška je výraznou depresiou, kde navyše aj chýbajú výraznejšie krasové formy. Ak ale uvažujeme o zásadných odlišnostiach vývoja krasu východnej a západnej časti Slovenského krasu, práve v oblasti „Zajačej brány“ nachádzame mnohé inšpirujúce črty umožňujúce pochopiť vývoj málo známeho okraja Silickej planiny, ktorý už čiastočne pripomína Horný vrch. Z pozoruhodnejších makroforiem je to fragment planiny, či skôr akési „úpätná mikroplanina“ na úpäti snáď pôvodného kužeľového vrchu (Uhlisko), ktorá je silne skrasovatená, s výskytom klasických lievnikovitých závrto. Zaoblené kremenné štrky nachádzame tu v zárezoch ciest i úplne mimo snáď v najväčšom rozsahu na planinách v Slovenskom krase. Možno práve tu sa nájdú najlepšie dôkazy o existencii paleotoku, o ktorých sa hovorí iba v teoretickej rovine. Zvýšená je koncentrácia kratších jaskýň nie úplne dokonale vyjasnenej genézy (absentujú klasické priepasti vyskytujúce sa na Silickej planine. Zvláštnosťou je podlhovastá depresia charakteru uvaly, v dne ktorej speleologický prieskum

potvrdil výskyty štrkov hrubej frakcie aj v jaskynných priestoroch. Na niektorých závrtoch badáme tiež recentný vývoj. Smutný je dnes pohľad na krajinu, ktorá donedávna mala mozaikovitú štruktúru so striedaním lúk (salaš) a lesíkov. Ochrannárske opatrenia vedú k vzniku krovín, z homogénneho lesného porastu budú mať radosť až naši nasledovníci.

Táto práca bola podporovaná Agentúrou VEGA v rámci riešenia projektu 1/1251/12: Osobitosti geomorfologického vývoja východnej časti Slovenského krasu.

Literatúra:

ČONKA, R., 1999. Krasové javy planiny Horný vrch 1. časť Spravodaj 2/1999, s. 32-35

HORČÍK, M., 2000: Z prieskumu svahov Silickej planiny 1. časť, Spravodaj 1/2000, s.46-49

JAKÁL, J., 1975. Kras Silickej planiny. Osveta, Martin. 152 s.

LIŠKA, M., 1994. Povrch. In: Rozložník, M., Karasová, E. (ed.). Chránená krajinná oblasť – biosférická rezervácia Slovenský kras. SAŽP, Správa CHKO – biosférickej rezervácie Slovenský kras v Brzotíne. s. 9-11.

Dopravné náklady ako bariéra v dochádzke do zamestnania

Travel Expenses as a Barrier in Commuting to Work

Marcel Horňák

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Travel expenses and transport system generally represent a barrier discouraging unemployed people living in remote locations to commute to centres of employment. This may be a special issue in regions with low wages and shortage of labour opportunities. The article suggests one of the possible approaches assessing the barrier of space in commuting to work, based on the assumptions linking the concepts of social exclusion and transport accessibility. Access to labour opportunities is one of the principle preconditions of social stability for communities being in permanent threat of social exclusion and economic discomfort. The region of Rimavská Sobota in southern part of central Slovakia seems to be an extremely vulnerable territory with a long-term lack of employers and unemployment rates reaching the top values reported for Slovakia. For our purposes we analysed accessibility of the regional metropole of Rimavská Sobota from other communities of the region, expressed by the value of travel expenses. Three different variants of transportation hypothetically used to gain the regional centre have been considered, including public transport network. To quantify the ratio between the travel expenses and hypothetical income (in regional industry sector in the town of Rimavská Sobota), a model household with four members (two adults, two children attending school) was used. The hypothetical income for the model family budget will be reduced by travel costs consumed by the family member with growing distance between the regional metropole and the residence of the family. Application of three different travel variants offers different travel expenses. As generally expected, the variant of a car shared by two and more commuters offers the cheapest solution motivating to commute from a far distance.

Gradient hustoty zaľudnenia a jeho zmena v zázemí najľudnatejších slovenských miest

Population Density Gradient and Its Change in the Hinterlands of the Most Populous Slovak Cities

Róbert Hudec, Vladimír Tóth

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Zázemia veľkých slovenských miest prešli v posledných dvoch dekádach viacerými významnými demografickými zmenami. Predovšetkým s príchodom 21. storočia sa pre geografický výskum na Slovensku stala nesmierne zaujímavá a aktuálna téma decentralizácie obyvateľstva z kompaktno zastavaných jadrových miest do ich rurálnych zázemí, nerozlučne spojená s často skloňovaným pojmom suburban-

zácie resp. suburbánnym rastom. Predkladaný príspevok sa zameriava na podrobnejšie spoznanie dôsledkov spomínaných decentralizačných trendov premietnutých v priestorovej štruktúre miest a ich zázemí. Pre tento účel sme si zvolili analýzu zmien gradientu hustoty zaľudnenia ako ukazovateľa nepriamo poukazujúceho na odlišné tendencie populačného rastu vzhľadom na meniacu sa vzdialenosť od mestského jadra. Priestorový rámec výskumu tvoria zázemia štyroch najľudnatejších slovenských miest (Bratislavy, Košíc, Prešova a Žiliny), kde sme sa na základe analýzy zmien v priebehu gradientu hustoty zaľudnenia v dvoch časových bodoch (r. 1991 a r. 2010) snažili o identifikáciu spoločných a odlišných znakov priestorovej štruktúry populačného rastu. Keďže sa jednalo o súbor miest odlišnej hierarchickej úrovne, sídelných charakteristík zázemia, odlišnej topografie či regionálnych demografických špecifik, očakávali sme síce v zásade podobnú, avšak v detailoch už mierne diferencovanú i priestorovú zmenu hustoty zaľudnenia. Výsledky ukázali na jednej strane až prekvapivo analogickú priestorovú štruktúru zmien v zázemiach Bratislavy a Košíc, na strane druhej sa však do veľkej miery potvrdil predpoklad heterogénneho priebehu zmien z pohľadu skúmaných miest ako celého súboru.

Hodnotenie tematickej presnosti európskej mapy umelých nepriepustných povrchov vo vybraných modelových územiach na Slovensku

Thematic Accuracy Assessment of the European Map of Artificial Impervious Surfaces in Selected Study Areas in Slovakia

Pavol Hurbánek¹, Konštantín Rosina², Andrea Lajčáková¹

¹ *Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok*

² *Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava*

Európska mapa umelých nepriepustných povrchov, celým názvom "Fast Track Service Precursor on Land Monitoring – Degree of soil sealing", niekedy tiež označovaná ako "Soil Sealing Layer" (SSL), je jednou z európskych služieb pre monitoring krajiny v rámci programu Európskej komisie (EC) a Európskej vesmírnej agentúry (ESA) nazvaného "Global Monitoring for Environment and Security" (GMES). Prvýkrát bola spracovaná pre stav v roku 2006 a následne zverejnená v roku 2010 na internetovej stránke dátovej služby Európskej environmentálnej agentúry (EEA). Nedávno bola dokončená SSL2009 a zverejnená by mala byť v najbližších mesiacoch. Zámerom EC a ESA je spracovať a zverejňovať SSL každé tri roky, pričom by sa mal skracať časový interval medzi rokom stavu, ktorý je na mape spracovaný, a dátumom zverejnenia. Zatiaľ čo doteraz bola SSL vyrábaná na báze snímok komerčných satelitov, z ktorých posledné boli nasnímané v tomto roku s cieľom vytvorenia SSL2012, v budúcnosti by to malo byť na báze snímok satelitov projektu Sentinel (v rámci GMES), z ktorých prvé by sa mali dostať na svoje obežné dráhy v najbližších rokoch. SSL sa krátko po zverejnení svojej prvej verzie stala jedným z najpoužívanejších dátových produktov spomedzi európskych služieb pre monitoring krajiny. Obľuba a frekvencia využívania SSL vo vedecko-výskumných a riadiacoplánovacích dokumentoch a procesoch sa postupne dostáva na úroveň asi najznámejšieho podobného dátového produktu s takmer celoeurópskym pokrytím CORINE Land Cover (CLC), pričom podrobnejšie priestorové rozlíšenie (v porovnaní s CLC) a plán opakovaného spracovania každé tri roky naznačujú pre SSL v tomto smere pozitívny vývoj v budúcnosti. Keďže je to však stále relatívne nový údajový zdroj, jeho tematická presnosť nebola ešte dostatočne preskúmaná. Cieľom predkladaného príspevku je hodnotenie tematickej presnosti SSL2006 vo vybraných modelových územiach 6 x 6 km s rôznym charakterom osídlenia na Východnom Slovensku, a to prostredníctvom vizuálnej interpretácie leteckých ortofoto snímok, príp. validáciou v teréne. Výsledky za jednotlivé modelové územia sú porovnané navzájom ako aj s výsledkami niektorých z mála zatiaľ publikovaných prác v oblasti hodnotenia kvality a použiteľnosti tohto zdarma dostupného dátového zdroja.

Analýza využívania operačných programov v období 2007 - 2012 na úrovni NUTS V v Prešovskom a Košickom kraji

Usage of the Operational Programmes Analysis in the Period 2007 – 2012 on NUTS V level in Prešovský and Košický regions

Tomáš Charvát¹, Peter Spišiak², Lucia Málíková³

¹ *Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava*

² *Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice*

³ *Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava*

So vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie vznikla otázka financovania regionálneho rozvoja na Slovensku pomocou európskych finančných prostriedkov. Ide pritom o výrazne vyššie objemy financií v porovnaní s domácimi zdrojmi. Po rôznych formách predvstupovej pomoci sa Slovensko ako člen Únie zapojilo do skráteného programovacieho obdobia 2004 - 2006. V súčasnosti sa nachádzame v prvom ucelenom programovacom období 2007 - 2013. Čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov patrí v súčasnosti k široko diskutovaným témam. Do popredia sa dostala otázka efektívneho využívania poskytnutých finančných prostriedkov, nakoľko Slovensko malo problém vyčerpať financie na požadovanej úrovni už v predošlom skrátenom programovacom období. Jednotlivé analýzy dokumentovali využívanie finančných prostriedkov na nízkej, len asi 30 % úrovni. Preto je zaujímavé sledovať výšku čerpania finančných zdrojov v súčasnom programovacom období, kde doterajšie štatistiky poukazujú na podobný trend. V príspevku autori analyzujú využívanie finančných zdrojov Európskej únie v jednotlivých operačných programoch počas súčasného programovacieho obdobia na úrovni obcí (jednotky NUTS V). Ako observačné jednotky si zvolili územie NUTS III Prešovský a Košický kraj. Do úvahy boli brané výlučne projekty, ktorých žiadateľom podpory bola obec nachádzajúca sa v skúmanom území. Na príklade dvoch zvolených regiónov sa autori snažia poukázať na podobné i rozdielne aspekty čerpania finančných prostriedkov prostredníctvom jednotlivých operačných programov. V analýze venujú pozornosť počtu zazmluvnených projektov, počtu žiadateľov, diferenciam na úrovni mesto-vidiek, tematickému zameraniu projektov, ale aj objemu čerpaných finančných prostriedkov. Do analýz boli zahrnuté projekty od začiatku programovacieho obdobia do leta 2012.

Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/1247/12 „Socioekonomicky a kultúrne podexponovaná rurálna krajina ako fenomén aktivizácie pre humánnu geografiu“.

Brechlingov model ako nástroj analýzy vzťahu medzi regionálnou a národnou mierou nezamestnanosti

Brechling's Model as the Analytical Tool of Relationship Between Regional and National Unemployment Rate

Petra Ivančová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Nezamestnanosť obyvateľstva predstavuje v dnešnej dobe jeden zo závažných sociálnoekonomických problémov v rámci Európy, ktorý postihuje predovšetkým transformujúce sa ekonomiky od začiatku 90. rokov 20. storočia, hoci hospodárska kríza vyhnala hodnoty nezamestnanosti na rekordné úrovne aj v niektorých Západných krajinách. Slovensko v tomto prípade nie je výnimkou, permanentne obsadzuje posledné priečky, čo sa týka výšky nezamestnanosti. Nezamestnanosť sa objavuje pravidelne ako jeden z najpálčivejších problémov v rámci prieskumov verejnej mienky. Navyše analýzy ukazujú, že po roku 1989 došlo k citeľnému prehľbovaniu regionálnych disparít a diferencií, na čo má vplyv viacero

faktorov. Otázka nezamestnanosti, vzťah medzi jej národnou a regionálnou mierou a s tým súvisiacich regionálnych diferencií patrí k najaktuálnejším záujmom každej štátnej ekonomiky. Miera regionálnej nezamestnanosti a jej zmeny v čase sa všeobecne považujú za dôležité indikátory úrovne regionálneho rozvoja a tiež výkonnosti regionálnej ekonomiky. Štúdiom nezamestnanosti sa zaoberajú aj iné vedné disciplíny ako napríklad sociológia, či ekonómia, avšak využitie regionálnych modelov v geografii nám podáva komplexné vysvetlenie nezamestnanosti z časového, priestorového, ako aj štruktúrneho hľadiska súčasne. Vzťah medzi regionálnou a národnou mierou nezamestnanosti analyzuje jednorovnicový ekonometrický model, ktorý predstavil britský ekonóm Frank Brechling v roku 1967. Brechlingov model a jeho jednotlivé variácie sú spoľahlivým nástrojom analýzy vzťahu medzi regionálnou a národnou mierou nezamestnanosti. Cieľom príspevku je ukázať možné aplikácie Brechlingovho regresného modelu tak, ako boli použité vo svetovej aj domácej literatúre a vytvoriť tak teoretickú bázu pre využitie Brechlingovho modelu na Slovensku na vhodnej regionálnej úrovni.

Migračné trendy obyvateľstva Prešovského kraja

Migration Trends in the Population of Prešovský Region

Arnold Kakaš, Marcela Káčerová

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Migration is not a simple process however its complexity is a result of different phenomena. Migration is becoming an increasingly important factor in the development of population, with continuously decreasing figures of natural growth, the increase in migration becomes gradually an important component of total population growth. Our goal is to analyze the migratory population movements in Prešov region. This region is for longer time specific in long-term lowest migration balance rates.

Minulosť a súčasnosť rómskeho osídlenia okresu Sabinov

Past and Present of Roma Settlements in the district of Sabinov

Viktória Kandráčová

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Okres Sabinov patrí v rámci Slovenska, resp. východného Slovenska k regiónom s najstarším a najhustejším rómym osídlením na Slovensku. Najväčšia koncentrácia Rómov na Slovensku vôbec je v jednej z jeho obcí – v Jarovniciach, kde tvoria asi 3/4 obyvateľstva. Predkladaný príspevok je venovaný historickému kontextu tunajšieho rómskeho osídlenia, súčasným rómym osídlením a problémami s ním súvisiacimi. Prezentuje nielen charakter osídlenia Rómov podľa jednotlivých obcí, ich rómskych lokalít – osád a vo vzťahu k topickým prírodným i socioekonomickým danostiam, ale pokúša sa aj o typizáciu rómskych obcí – sídiel pre potrebu koncepcii a projektov sociálnej inklúzie predmetnej populačnej minority. V súvislosti so zmieným zameraním analyzuje aj zastúpenie aktivít tretieho sektoru, ktoré sa podieľajú na riešení „rómskeho problému“ v tunajšom prostredí. Je snahou o vyplnenie medzery v komplexnom geografickom poňatí rómskej otázky na geografickej mezoúrovni.

Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/1247/12 „Socioekonomicky a kultúrne podexponovaná rurálna krajina ako fenomén aktivizácie pre humánnu geografii“.

Región NUTS II stredné Slovensko ako turistická destinácia v rokoch 2001 a 2011

Region NUTS II - Central Slovakia as Touristic Destination in the Years 2001 and 2011

Anton Kasagrand

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Cestovný ruch a jeho vplyv na ekonomický rozvoj územia súvisí o. i. s dĺžkou pobytu účastníka v mieste uskutočňovania cestovného ruchu. Cestovným ruchom sa v súčasnosti zaoberá viac autorov i z pomedzi geografov (DŽUPINOVÁ, KROGMANN, MARIOT a i.). Slovensko je podľa GUČÍKA (2010) pre svojich návštevníkov v súčasnom období skôr tranzitnou krajinou. Len niekoľko z nich sa v území zdrží viac ako tri dni. Cieľom príspevku je zistiť, koľko návštevníkov sa rozhodlo pre región NUTS II - stredné Slovensko ako pre turistickú destináciu v rokoch 2001 a 2011 a ktoré jeho subregióny (na úrovni kraj, okres) sú turisticky najatraktívnejšie. Postupne porovnáme počty návštevníkov, počet nocovaní a priemerné dĺžky ich pobytov v jednotlivých okresoch a krajoch v rokoch 2001 a 2011. Urobíme tak na základe štatistiky uverejnenej Štatistickým úradom v databáze RegDat (2012). Druhým čiastkovým cieľom, ktorý sme si pre článok vytýčili je zistiť, či sú subregióny charakterizované v rajonizácií regiónov cestovného ruchu v dlhodobom horizonte podľa Ministerstva hospodárstva (2005) ako tie „s medzinárodným významom“ i v praxi turisticky najatraktívnejšie.

“Životné stratégie“ v oblasti rodiny a reprodukcie: zmeny a faktory vplyvu

Family and Reproduction “Life Strategies“: Changes and Influencing Factors

Michal Katuša

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Súčasný výskum v demografii, demogeografii ani v sociológii nemá v oblasti rodinného a reprodukčného správania, žiadnu relevantnú teóriu. Niektorí autori tvrdia, že dochádza ku konvergencii k nukleárnej rodine, pokým druhí tvrdia, že urbanizácia, industrializácia a zmeny v ekonomickom postavení žien rodinu triešti. Ekonomovia trvajú na tom, že ekonomické faktory sú hnacím motorom sociálnych zmien, pokým niektorí sociológovia a demografi tvrdia, že ideologické faktory sú v súčasnosti významné. Jedna spoločná téma je nárast zamestnanosti žien a zmeny v statuse žien, ale tento fakt môžeme interpretovať aj ako príčinu aj ako následok. Životné stratégie jednotlivcov sú tvorené od narodenia v rodine, medzi priateľmi v škole, medzi rovesníkmi, v práci, sú formované spoločnosťou, silne ovplyvňované ekonomickými faktormi, trhom práce a sú ovplyvňované aj médiami. Základné preferencie rodinného a reprodukčného správania získavané v detstve, významne ovplyvňujú budúce správanie žien (mužov) v rodinnom živote, ale aj na trhu práce. Podľa týchto faktorov môžeme ľudí rozdeliť do troch základných skupín rodinných a reprodukčných preferencií: rodinne-orientovaných, adaptabilných a pracovne orientovaných ľudí (žien). Tieto základné preferencie sú počas života vystavené vplyvu mnohých faktorov, najmä ekonomickej, inštitucionálnej, alebo sociálnej povahy. Životné stratégie v oblasti rodiny a reprodukcie sa v poslednej dobe výrazne menia. Cieľom príspevku je teoretické zadefinovanie faktorov, ktoré tvoria a ovplyvňujú životné stratégie, konkrétne v oblasti rodiny a reprodukcie. Na základe vplyvu jednotlivých faktorov v rôznych obdobiach života ľudí a individuálnych preferencií, stanovujeme teoretické modely životných stratégií v oblasti rodiny a reprodukcie.

Konkurencieschopnosť regiónov Slovenska

Competitiveness of the Slovak Regions

Pavol Korec, Eva Polonyová, Filip Lehocký

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Po odbornej stránke možno predložený príspevok rozdeliť do troch častí. V prvej časti sa diskutuje k problému regionálnej konkurencieschopnosti, pričom sa poukazuje na niektoré otvorené otázky k definovaniu tohto pojmu. Osobitná pozornosť je venovaná vybraným empirickým štúdiám, z prostredia krajín Višeegrádskej štvorky, ktoré sú veľmi inšpiratívny aj z metodologickej stránky. Takými podniknými prácami sa ukazujú napr. štúdie Enyedi (2009) a Czyc (2010). Obsahom druhej časti príspevku je diskusia, o akých regiónoch na Slovensku je potrebné diskutovať v kontexte regionálnej konkurencieschopnosti, resp. pri ktorých regiónoch je vhodné diskutovať o konkurencieschopnosti na národnej a pri ktorých na medzinárodnej úrovni. Pojem región sa stal v posledných rokoch veľmi frekventovaným nielen medzi geografmi, ale aj medzi ekonómami, sociológmi i bádateľmi z iných vedných disciplín. Na Slovensku sa o regiónoch pri výskume veľmi často hovorí pri okresoch (NUTS IV), samosprávnych VÚC (NUTS III), ako aj pri štyroch veľkých regiónoch NUTS II. Niektorí z geografov často využívajú pri výskume aproximované funkčné mestské regióny. Posledná časť príspevku je venovaná empirickému výskumu regionálnej konkurencieschopnosti na Slovensku na úrovni aproximovaných funkčných mestských regiónov. Porovnaním úrovne troch indikátorov ekonomického a sociálneho rozvoja (ekonomický agregát, zamestnanosť a produktivita práce) sa poukazuje na konkurencieschopnosť jednotlivých aproximovaných funkčných mestských regiónov Slovenska na národnej úrovni.

Dopady SZP EU na rozvoj земѣдѣlství v centrální části Drahanské vrchoviny

Impacts of the CAP EU on Agriculture Development in Central Part of the Drahanská vrchovina

Michael Král¹, Petra Palasová¹, Antonín Věžník¹, Hana Svobodová²

¹*Geografický ústav, Prírodovedecká fakulta, Masarykova univerzita, Brno*

²*Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno*

České zemědělství prošlo zejména po vstupu ČR do EU zásadními změnami, mezi největší patří především podstatný útlum živočišné produkce na úkor rostlinné výroby. Avšak i změny v rostlinné výrobě často procházejí v podstatě nežádoucími změnami, které vedou především k příliš velké specializaci na produkci vybraných obilovin a řepky olejné. Hlavním cílem předkládaného příspěvku je především analýza těchto zásadních změn v zemědělství, které se výrazně projevují i v marginálních území, které představuje centrální část Drahanské vrchoviny. V závěru práce jsou naznačeny i další možné cesty vývoje zemědělství ve studovaném regionu, zejména pak pod vlivem změn v SZP EU.

Transformačné trendy v maloobchode v urbánnom prostredí na území Slovenska

Transformation Trends in Retailing in the Urban Area in Slovakia

František Křižan, Kristína Bílková

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Maloobchod je vo všeobecnosti považovaný za jeden z najrýchlejšie sa transformujúcich sektorov hospodárstva, avšak aj napriek danému tvrdeniu nie je tejto tematike v slovenskej geografii venovaná dostatočná pozornosť. Tempo a charakter transformácie (maloobchodu) možno dávať do súvislosti s politickou a ekonomickou situáciou štátu. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že najvýznamnejšie zmeny v maloobchode prebehli po roku 1989 po prechode na trhové hospodárstvo, pričom výrazný vplyv mali (a v súčasnosti stále majú) aj globalizačné trendy. V tomto kontexte dochádza aj k zmenám v priestorovej distribúcii podnikateľských aktivít medzi vidiekom a mestom, resp. mení sa počet

a charakter podnikateľských subjektov v danom priestore. Hlavným cieľom príspevku je zhodnotenie transformačných trendov v maloobchode v kontexte analýzy vybraných charakteristík podnikateľských subjektov v urbánnom prostredí za obdobie rokov 1993 až 2010. Za základnú referenčnú jednotku boli zvolené mestá na území Slovenskej republiky. V príspevku bola aplikovaná komparatívna analýza v časových a priestorových súvislostiach a jeden zo základných interpretačných nástrojov boli použité geografické informačné systémy. Hlavnú bázu analýzy predstavujú dáta z Registra ekonomických subjektov evidovanom Štatistickým úradom SR. Deskripciou databázy možno hodnotiť zmeny v počte a zameraní podnikateľských subjektov. Výsledky analýzy poukazujú na priestorové, ako aj časové diferencie v hodnotení transformačných trendov v maloobchode v slovenských mestách.

Dojízd'ka za maloobchodom ve městě Brně

Commuting to Retail Shopping in the city of Brno

Josef Kunc¹, Petr Tonev¹, Bohumil Frantál², Zdeněk Szczyrba³

¹ *Katedra regionální ekonomie a správy, Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita, Brno*

² *Ústav Geoniky AV ČR, v.v.i., Brno*

³ *Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc*

Maloobchod se po roce 1989 stal v České republice významným hybatelem změn v urbánním prostředí a jedním z klíčových rytmizátorů spotřeby. Dojízd'ka za maloobchodem tvoří významnou součást denních pohybů obyvatel v rámci města. V posledních letech ovšem získávají stále silnější postavení víkendové a nepravidelné (specializované) nákupy v nákupních centrech na městské periferii. Centrum města již není primárním cílem při nákupu potravin a pozici ztrácí také pro nákupy nepotravinářského zboží. Šetření v rámci vnitřního Brna umožnilo nahlédnout do nákupních zvyklostí a konfrontovat místa realizace nákupů místních obyvatel. Příspěvek přináší vybrané výsledky šetření a diskusní komentáře.

Kultúrno-historický potenciál pre rozvoj Podmalokarpatského regiónu

Cultural and Historical Potencial of the Podmalokarpatský region development

Ján Lacika

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Krajina prechádza historickým vývojom, ktorý sa podieľa na jej transformácii. Prvky starších vývojev etáp sú čiastočne nahradzované novšími prvkami, niektoré sa však zachovávajú a včleňujú do novej krajinej štruktúry. V súčasne krajine sú tými prvkami kultúrno-historické pamiatky, ktoré majú vysoký potenciál podieľať sa na trvalo udržateľnom vývoji daného regiónu. Náš príspevok sa zamerá na vyhodnocovanie miery tohto potenciálu súboru pamiatok Podmalokarpatského regiónu, ktorý je jedným zo siedmich modelových území medzinárodného projektu VITAL LANDSCAPES, programu European Territorial Cooperation Objective, CENTRAL EUROPE Programme s názvom Hodnotenie a udržateľný rozvoj kultúrnej krajiny pomocou využitia inovatívnych participačných a vizualizačných nástrojov. Modelové územie leží na kontakte Malých Karpát a Podunajskej nížiny medzi Bratislavou a obcou Smolenice. Zahŕňa 3 mestá, 2 mestské časti Bratislavy a 19 vidieckych obcí. Evaluačné procedúry narábajú zo súborom informácií a dát týkajúcich sa polohy, kultúrno-historickej kvality pôvodnej či súčasnej funkčnosti a technického stavu danej pamiatky. Všimli sme si napríklad do akého prostredia je pamiatka situovaná (súčasť historického celku, solitér v modernej zástavbe, prírodné prostredie, centrálna alebo okrajová poloha v sídle a podobne.). Zaujímali nás prítomnosť slohových prvkov, slohová heterogenita, prítomnosť hodnotných umeleckých diel – fresiek, oltárov, historického nábytku, pôvodnosť interiérového zariadenia atď.). Dôležité sú pre nás aj väzby danej pamiatky na významné osobnosti, udalosti, etniká (Habáni, Chorváti). Po vyhodnotení celého súboru pamiatok modelového územia sme jednotlivým pamiatkam stanovili mieru ich kultúrno-historického potenciálu pre optimálny rozvoj Podmalokarpatského regiónu a vytvorili návrh ich najvhodnejšieho využitia v kontexte trvalo udržateľného plánovania manažmentu kultúrnej krajiny.

Priestorová diferenciácia rodových rozdielov miezd na Slovensku

Spatial Differentiation of Gender Pay Gap in Slovakia

Viliam Lauko, Katarína Danielová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Rodový rozdiel miezd alebo rodová mzdová diskriminácia je v Slovenskej republike, ale aj v iných krajinách už dlho pretrvávajúci problém. Slovensko žiaľ v rámci Európskej únie dlhodobo zaujíma nelichotivé miesto – podľa informácií z Eurostatu v roku 2010 skončilo na 21. mieste zo sledovaných 25 krajín (Európska únia bez Grécka a Estónska). Aj keď tu možno badať jemné zlepšenie (v roku 2006 skončilo až na poslednom mieste medzi spomínanými krajinami), je táto pozícia alarmujúca. Nemožno však povedať, že by rodová mzdová diskriminácia mala v rámci Slovenska celoplošne homogénny charakter – práve naopak. Možno tu pozorovať výraznú priestorovú diferenciáciu, ktorá navyše zaznamenáva zmeny aj v čase. Ešte výraznejšie rozdiely sa javia pri sledovaní priestorovej diferenciácie rodových rozdielov miezd v rámci jednotlivých odvetví hospodárstva, kde niektoré odvetvia vykazujú celoplošne výrazný rozdiel miezd v prospech mužov, pri iných však táto jednoznačnosť absentuje. Priestorové rozloženie rodových rozdielov miezd v rámci niektorých odvetví hospodárstva korešponduje s priestorovou diferenciáciou celkových rodových rozdielov miezd, iné odvetvia naopak vykazujú úplne odlišné pomery v zárobkoch mužov a žien. Je zrejmé, že priestorovú diferenciáciu rodových rozdielov miezd ovplyvňuje množstvo faktorov. Príčinou je nepochybne doposiaľ podceňujúci pohľad (časti) spoločnosti na ženskú prácu a nižšie platové ohodnotenie prefeminizovaných povolání, avšak v priestore výrazným faktorom môže byť aj pozostatok socialistickej alokácie pracovných síl, rozdiely medzi mestami a vidieckymi sídlami, v niektorých regiónoch problémy s vysokou nezamestnanosťou a ďalšie. Cieľom predkladaného príspevku je načrtnúť priestorovú diferenciáciu rodových rozdielov miezd v rámci Slovenskej republiky a vybraných odvetví hospodárstva a pokúsiť sa vysvetliť príčiny niektorých výrazných regionálnych disparít.

Najnovšie vývojové trendy vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v časovo-priestorových súvislostiach

Recent Development Trends in Education Structure of Slovak Population in the Space-time Context

Viliam Lauko, František Križan, Daniel Gurňák, Ladislav Tolmáči

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Náš výskumný tím sa zaoberal niekoľko rokov problematikou geografie školstva na Slovensku z aspektu regionálnych disparít, ktorý vyvrcholil publikovaním monografie Školstvo na Slovensku v kontexte regionálnych disparít (Lauko V., Gurňák D., Križan F., Tolmáči L. 2011). Až nedávno publikované výsledky sčítania obyvateľstva z roku 2011 nám umožnili zmapovať reálne prejavy viacerých vývojových trendov vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska v poslednom desaťročí. Náš príspevok je venovaný práve najnovším vývojovým trendom vzdelanostnej štruktúry Slovenska jednak z celonárodného aspektu, ale aj s dôrazom na regionálne disparity. Predložená analýza sleduje, ako sa enormný kvantitatívny nárast slovenského stredného a najmä vysokého školstva odrazil na vzdelanostnej úrovni obyvateľstva. Zameriava sa tiež na reálne dopady difúzie vysokého školstva do regiónov na vyrovnávanie regionálnych rozdielov vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva a poukáže na špecifiká týchto vývojových trendov v rámci Slovenska. Samozrejme, najnovší vývoj vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva Slovenska bude analyzovaný aj v kontexte dlhodobého vývoja za posledných 30 rokov.

Od priemyselných dištriktov ku klastrom

From Industrial Districts to Clusters

Jana Letková

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Už koncom 19. storočia študoval ekonóm Alfred Marshall hospodársku činnosť a výrobnú špecializáciu v určitých lokalitách, pričom tieto lokality nazval priemyselnými dištriktmi (industrial districts), na základe ktorých identifikoval tri aglomeračné efekty. Marshallove myšlienky sa stali bázou rôznych koncepcií zameraných na analýzu koncentrácie ekonomickej aktivity v priestore, medzi ktoré môžeme radiť aj problematiku regionálnych klastrov. Téma regionálnych klastrov je v súčasnosti široko diskutovanou témou regionálneho rozvoja, ktorá však nepredstavuje nový fenomén, jedná sa skôr o znovuobjavený a silne popularizovaný koncept o podnikoch v príbuzných odvetviach koncentrovaných v určitom priestore. V početných odborných a vedeckých prácach pojednávajúcich o koncepte klastrov sa preto môžeme často stretnúť s viacerými termínmi označujúcimi priestorové koncentrácie objektov s rôznymi špecifickými vlastnosťami, čím dochádza k nejednoznačnému chápaniu a často nevhodnej interpretácii týchto pojmov. Samotné chápanie pojmu klastrov je vnímané z dvoch hľadísk, a to z pohľadu ekonomickeho, keď klastrov možno vnímať ako skupinu blízko k sebe lokalizovaných podnikov, ktorá vznikla na základe pôsobenia trhových síl, a z hľadiska politického, kedy sa klastrov chápe ako nástroj na zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov a regiónov. Aký je teda rozdiel vo význame pojmov klastrov, klastrová iniciatíva, priemyselný dištrikt, priemyselný útvar a ďalšími inými odbornými termínmi používanými zástupcami akademickej a odbornej sféry? Pomenúvajú ten istý fenomén alebo predstavujú významovo odlišné koncepcie? V príspevku sa preto snažíme tak o objasnenie pôvodu a poskytnutie prehľadu definícií vybraných termínov súvisiacich s koncepciou klastra, ako aj o zhodnotenie ich použitia vo vybraných súčasných prácach zameraných na regionálny rozvoj. Vychádzajúc z definovania vybraných pojmov sa pokúsime o identifikáciu ich spoločných atribútov a diferencií vyplývajúcich z ich rôznorodého použitia.

Problematizácia konceptu energetickej bezpečnosti: teoretické ukotvenie vo vedeckom výskume

Problematisation of the Concept of Energy Security: Theoretical Anchoring in Scientific Research

Martin Mačanga

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Väčšina súčasného sveta dnes stojí pred závažnými problémami súvisiacimi s energetickou bezpečnosťou. Dostatok energie podmieňuje ekonomický rast krajiny a preto je jej zaistenie vitálnym záujmom každého štátu. Z okrajovej témy sa stal jeden z najväčších fenoménov a zároveň problémov 21. storočia. Sme si však vedomí, čo všetko sa pod týmto pojmom skrýva? Politickí predstavitelia a tvorcovia dôležitých strategických dokumentov rozprávajú o energetickej bezpečnosti bez ohľadu na skutočnosť, že neposkytujú jej jasnú definíciu a sami tak nevedia, ako k nej pristupovať. Príspevok si kladie za cieľ kriticky zhodnotiť prístupy a názory súvisiace s konceptualizáciou energetickej bezpečnosti ako dôležitého výskumného fenoménu. Pokúša sa hľadať odpoveď na otázku, čo presne znamená pojem energetická bezpečnosť a či je vôbec možné také teoretické ukotvenie, ktoré by získalo všeobecnú platnosť. Záber energetickej bezpečnosti je mimoriadne široký a obsahuje rôznorodé spektrum problémov. Nie sú to však len teoretické otázky, ktoré komplikujú priebeh výskumu. Vo väčšine prípadov chýba podrobnejšie metodologické rozpracovanie a absencia kvantitatívneho rámca, tak na odbornej ako aj rozhodovacej úrovni. Budeme prezentovať množstvo názorov domácich aj zahraničných autorov venujúcich sa problematike energetickej bezpečnosti. V prvej časti príspevku podrobne predstavíme jednotlivé myšlienky s cieľom poukázať na zásadné rozdiely medzi nimi. V druhej časti sa zameriame na sprehl'adnenie konceptu pomocou jeho rozdelenia na relatívne samostatné skupiny v podobe elementov a dimenzií. Postupne identifikujeme šesť dimenzií (ekonomickú, environmentálnu, sociálnu, zahraničnopolitickú, technickú a bezpečnostnú) a podáme názorné príklady javov a procesov, ktoré patria do

týchto rozmerov. Skúmaná problematika má značný interdisciplinárny charakter a práve spomenuté rozdelenie by malo slúžiť jednotlivým disciplinám v ich serióznejšom uplatnení. Týka sa to najmä využitia geografie, ktorá v rámci energetických otázok zatiaľ prenecháva rozhodujúce slovo ekonomickým a geopolitickým smerom.

Diverzita biotopov v mikroregióně Rovina

Diversity of the Habitats in the Rovina Microregion

Euboš Molitoris, Katarína Pavličková

Katedra krajinskej ekológie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

The goal of this paper is to create map of all habitats in microregion Rovina, not just natural or semi natural, but including anthropogenic ones. These results can be used for the further evaluation of the all environmental issues concerning the habitats. The research area is situated in the middle part of the district Trebišov. It is characteristic rural area lying in the Eastern Slovak lowland and the edge of Zemplin Mountains, with the lonely standing volcano hills of the name Avaš and Veľký vrch.

Vzťah nezamestnanosti a chudoby pracujúcich -- skúmanie geografickej nerovnomernosti v EÚ pomocou Theilovho indexu

Unemployment and In-work-poverty Relations – Geographical Inequality in the EU According to Theil index

Lukáš Námešný, Pavol Ďurček, Alena Rochovská

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

This paper explores the relationship between poverty of working people and unemployment, which could influence level of in-work poverty. It is obvious, that poverty is connected to those, who are excluded from labor market. Unemployed, not working people are usually depended on state social support, which is not high enough to put them above the poverty line. According the EU SILC data neither working people are protected against poverty. Low wages in various occupations put more than eight percent of all working people in Europe under the poverty line. Low wages may be a result of lower education level of workers, smaller number of working hours, but also caused by higher unemployment rates in the region, which allow employers to lower the wages. Looking at regional values of poverty of working and unemployment rates we can see, that these two indicators are interrelated and can influence each other. In our research we would like to prove interdependence of these two variables, using Krueger-Spearman correlation coefficient of serial numbers. Concurrently we would like to show the geographical inequality of working poor using Theil index. According EU SILC 2010 data from countries EU 27 we will look for proportion of intraregional (among all EU member states) and interregional (between old member states and new member states) inequality. Using this method we would like to confirm our hypothesis: "total inequality of observed phenomenon (in-work-poverty) is not caused by the differences between the old and new member states (west and east), but by the inequalities within all EU states".

Analýza regionálnych podmienok pre podnikanie v Mikroregióně Cirocha

Analysis of Regional Conditions for Business in the Cirocha Microregion

Janetta Nestorová-Dická, Marián Kulla

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Formovanie regionálnej štruktúry Slovenska v transformačnom období spôsobilo značnú diferenciaciu regiónov. Niektoré regióny zvládli postsocialistickú transformáciu úspešnejšie, iné regióny sa v podstate dodnes nedokázali vyrovnat' s novými ekonomickými podmienkami. Na regionálnu štruktú-

ru Slovenska v podobe otvorených regiónov, regiónov parciálnej adaptácie a zaostávajúcich regiónov poukázali už Korec a Ondoš v 2004. Mikroregión Cirocha ležiaci čiastočne v okresoch Snina a Humenné patrí k zaostávajúcim regiónom severovýchodného Slovenska. Cieľom príspevku je poukázať na zmeny v ekonomickom prostredí siedmich obcí mikroregiónu počas postsocialistického obdobia. Ekonomické prostredie bolo skúmané v rámci štruktúry podnikateľského prostredia, ktoré sa tu počas viac ako dvadsiatich rokoch vyformovalo. Zaujímalo nás, ako sa uvedený región vyrovnal s ekonomickou transformáciou, a to prostredníctvom charakteristiky regionálnych podmienok pre podnikanie v tomto zaostávajúcom regióne Slovenska. Obce ležia v zázemí okresných miest Snina a Humenné pozdĺž hlavného dopravného ťahu cesty I. triedy. Z tohto pohľadu majú pomerne významný dopravný i polohový potenciál v danom regióne Slovenska. Aj vzhľadom k tomu sa v skúmanom mikroregióne Cirocha nachádza pestrá štruktúra podnikateľských subjektov zložená či už zo živnostníkov alebo subjektov, ktoré zamestnávajú niekoľko desiatok obyvateľov. Súčasťou nášho výskumu bol dotazníkový prieskum, v ktorom nás zaujímala ekonomická aktivita, ľudský kapitál, infraštruktúrna vybavenosť, verejná správa, inovácie a všeobecná spokojnosť s podmienkami na podnikanie v danom regióne. Výskum regionálnych podmienok iniciovali výsledky projektu od Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS) publikované v roku 2011, ktorá skúmala konkurencieschopnosť okresov SR. Hlavným výstupom projektu je Index regionálneho podnikateľského prostredia (IRPP), ktorý vypovedá o kvalite podmienok na podnikanie v okresoch SR. Podľa Hajka, Klátika a Tunegu (2011) je IRPP súhrnným číslom, ktoré hovorí o stave podnikateľského prostredia v jednotlivých regiónoch na Slovensku. Index kombinuje výsledky dotazníkového prieskumu s relevantnými štatistickými ukazovateľmi. Index je rozdelený do štyroch hlavných oblastí a skladá sa zo 66 položiek, ktorým bola pridelená rôzna váha podľa ich vplyvu na podnikateľské prostredie. Podľa indexu IRPP okres Humenné (3,18) v rámci projektu PAS zaujal 50 a Snina (2,85) 74 miesto zo 79 okresov Slovenska. Oba okresy sa ocitli pod celoslovenským priemerom 3,43 skóre. Uvedené okresy v regióne najviac z pohľadu konkurencieschopnosti vynikajú v oblasti verejnej správy a ľudského kapitálu (vzdelania). Úlohou nášho iniciovaného výskumu bola analýza štruktúry podnikateľského prostredia na úrovni skúmaných obcí v komparácii s výsledkami projektu PAS z roku 2011.

Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/1247/12 „Socioekonomicky a kultúrne podexponovaná rurálna krajina ako fenomén aktivizácie pre humánnu geografiu“.

Literatúra:

- KOREC, P.; ONDOŠ, S., 2004: New pattern of the regional structure of Slovakia. In: Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych VIII/1, Regionalny wymiar integracji europejskiej. Wrocław : Uniwersytet Wrocławski, s. 173–184. ISBN 83-921877-0-9
- HAJKO, J.; KLÁTIK, P.; TUNEGA, M., 2011: Konkurencieschopné regióny 21 - 2010. Podnikateľská aliancia Slovenska, Bratislava, 450 pp. Dostupné na:
<http://www.regiony21.sk/vystupy/publikacia/KonkurencieschopneRegiony21.pdf>

Hodnotenie disparít regiónov Slovenskej republiky

Evaluation of Regional Disparities in Slovakia

Jana Némethová, Lukáš Šimánek

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra

Cieľom príspevku je vymedziť urbánne a rurálne regióny Slovenskej republiky na úrovni NUTS IV podľa metodiky Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj a následne hodnotiť vyčlenené typy regiónov podľa vybraných socio-ekonomických a demografických ukazovateľov v komparácii s hodnotami ukazovateľov za SR.

Krajinno-ekologická charakteristika Levočských vrchov

Landscape-ecological Characteristics of Levočské vrchy Mts.

Rudolf Novodomec

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok

Súčasné geomorfologické procesy sú v centre záujmu geovedných disciplín študujúcich krajinu. Súvisí to predovšetkým s narastajúcou intenzitou antropogénnych procesov, ktoré priamo i nepriamo urýchľujú ich priebeh. Reliéfotvorné procesy sa nevyskytujú v krajine izolovane. Najintenzívnejšie pôsobia na svahoch, ktoré predstavujú najrozšírenejší a súčasne najdynamickejší prvok reliéfu Levočských vrchov. Výsledky podrobného geomorfologického mapovania, ktoré sme vykonali v geomorfologickom celku Levočských vrchov, možno interpretovať na využití geomorfologickej regionalizácie. Hodnotenie stáročného ekologického využívania krajiny človekom názorne prezentuje v štúdiu Jakubiany M. Lukniš (1946). Z pohľadu krajinnoekologického a života obyvateľov bolo diskutabilné zriadenie Vojenského obvodu Javorina na začiatku 50-ych rokov 20. st. Z pohľadu krajinnoekologického je rovnako diskutabilná dlhodobá plánovaná výstavba VN Tichý Potok pre zásobovanie obyvateľov Východného Slovenska pitnou vodou. Uvedený projekt dlhodobo odmietajú mimovládne environmentálne organizácie, najmä Ľudia a voda. Objektívne treba uviesť, že vodné nádrže v analogických geologicko-geomorfologických podmienkach už boli na Slovensku vybudované: Starina a Nová Bystrica na flyšovom substráte, Hriňová a Turček v neovulkanických pohoriach. Naliehavosť výstavby uvedeného vodného zdroja treba objektívne zhodnotiť. V neprospech výstavby hovoria okrem veľmi zložitých geologicko-geomorfologických podmienok (rozsiahle zosunové územie), aj prítomnosť 5 obcí na hornom toku Torysy v Oľšavickej planine. Veľkou prekážkou je aj bývalý Vojenský priestor Javorina (kontaminácia pôdy a podpovrchových vôd). Vlastníci nemohli užívať svoje pozemky od r.1950 bez náhrady. Nevyriešená je aj akútnosť potreby nového vodného zdroja.

Literatúra:

LUKNIŠ, M.: Jakubiany. Sb. Prác Přírodoved. Fakulty SU v Bratislave. Práce Geografického ústavu 2, 1946, 66 s.
NOVODOMEC, R.: Geomorfológia Levočských vrchov. KDP, 142s. GÚ SAV Bratislava, 1976

Migrácia a prirodzený pohyb ako komponenty rastu obyvateľstva vo funkčnom mestskom regióne Košice

Net Migration and Natural Change as the Components of Population in the Košice Functional Urban Region

Ladislav Novotný

Ústav geografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

Reprodukčné správanie a migračné trendy obyvateľstva patria k javom, ktoré výrazne reflektujú spoločenské zmeny a ich dôsledkom sú zmeny priestorovej redistribúcie obyvateľstva. Slovensko je krajinou, kde dominantným komponentom celkového prírastku obyvateľstva je jeho prirodzený pohyb. Tento fakt potvrdzuje štúdia Bezáka (2011), z ktorej vyplýva, že aj v ostatných dvoch decéniách je prirodzený pohyb rozhodujúcou zložkou celkového pohybu obyvateľstva vo väčšine zo 66 funkčných mestských regiónov (FMR 91-B) na Slovensku. Táto štúdia však zároveň dokumentuje pomalý, avšak zreteľný prírastok regiónov, kde hlavným komponentom rastu obyvateľstva je migrácia, a to na úkor regiónov s dominujúcim prirodzeným pohybom. Jednou z príčin vzrastajúceho významu migrácie je zrejme postupná stabilizácia populačného vývoja na Slovensku, ktorú vo svojej štúdiu dokumentuje Mládek (2008) a jej typickou črtou je ustálenie sa bilancie prirodzeného pohybu na hodnotách blízkyh nule. Hoci funkčné mestské regióny väčšiny z najväčších slovenských miest (Bratislava, Žilina, Nitra, Banská Bystrica či Trnava) podľa Bezáka (2011) už v období 2006 – 2011 patrili do kategórie s migráciou ako dominantným komponentom rastu, vo funkčnom mestskom regióne Košice zostáva aj naďalej rozhodujúcim činiteľom rastu obyvateľstva pohyb prirodzený. Tento fakt podnecuje záujem bližšie preskúmať migráciu a prirodzený pohyb v rámci funkčného mestského regiónu Košice, pretože ich dosah na celkový rast obyvateľstva môže byť na subregionálnej úrovni odlišný od úrovne regionálnej.

Cieľom tohto príspevku je preto posúdiť vývoj významu migrácie a prirodzeného pohybu ako dvoch základných komponentov rastu obyvateľstva v rámci funkčného mestského regiónu Košice, a to tak na úrovni jadra a obvodu regiónu ako aj na úrovni jednotlivých obcí. Štúdia sa zameriava na obdobie 1991 – 2011, teda na éru celkovej transformácie spoločnosti, ktorú okrem iného charakterizujú aj výrazné zmeny prebiehajúcich populačných procesov.

Priestorová analýza implementácie projektov zameraných na podporu sociálnej inklúzie z fondov Európskej únie

Spatial Analysis of the Implementation of Projects Funded by the European Union Funds Aimed at Supporting Social Inclusion

Zuzana Padová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Priestorová diferenciácia ekonomickej a sociálnej úrovne regiónov Slovenskej republiky je podľa viacerých autorov charakteristickým znakom regionálnej štruktúry Slovenska. Aj keď sú regionálne disparity výsledkom prirodzeného vývoja diferencovaných prírodno-geografických, či sociálno-ekonomických podmienok regiónov, snaha výskumníkov o ich identifikáciu, meranie a následne zmierňovanie vyznieva prirodzene. Príčiny narastajúceho záujmu o regionálne disparity sú spájané najmä s každodennými problémami ekonomického a sociálneho života regiónov, s globalizačnými procesmi ako i s rastúcou úlohou regionálnych samospráv a vstupom Slovenska do Európskej únie. Existencia medziregionálnych disproporcií a nerovnováh je jedným z hlavných dôvodov uskutočňovania regionálnej politiky zo strany aktérov verejného sektora s cieľom riešiť regionálne disparity vnútri regiónu, ako aj medzi regiónmi. V súčasnosti predstavuje jednu z možností vyrovnávania regionálnych disproporcií najmä aplikácia regionálnej politiky Európskej únie. Otázka účinnosti efektívneho čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ je v súčasnosti vysoko pertraktovanou témou. Novými výzvami pre politiku súdržnosti na obdobie 2014 - 2020 by sa mali podľa niektorých autorov stať okrem problematiky energií, klimatických zmien, či otázok globalizácie a bezpečnosti najmä problematika demografických zmien s implikáciami predovšetkým na zdravotnú starostlivosť, sociálne služby, trh práce, či penzijný systém. Cieľom predkladaného príspevku je analýza a zhodnotenie priestorového rozmiestnenie nástrojov štrukturálnej politiky Európskej únie, zameraných práve na podporu sociálnej inklúzie v Slovenskej republike v období rokov 2003 – 2010. Vzhľadom na charakter oprávnených aktivít vyhlásených výziev v rámci Sektorového operačného programu Ľudské zdroje a Operačnému programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia je parciálnym cieľom príspevku analýza pohlavnej, vekovej a národnostnej štruktúry obyvateľstva Slovenskej republiky a procesov ich zmien v rámci sledovaného obdobia pomocou vybraných skupín nástrojov (ako napríklad indexu starnutia, indexu sociálnej podpory a iných). Zhodnotenie priestorovej diferenciácie smerovania finančných prostriedkov v Slovenskej republike určených na podporu znevýhodnených a marginalizovaných skupín obyvateľstva sa opiera aj o analýzy vybraných sociálnych zariadení.

Exokrasové formy georeliéfu v priestore Hornádskeho predhoria

Exokarst Relief Forms in Area of the Hornád Foothill

Michaela Pancuráková, Helena Forgáčová

ZŠ Družicová 4, Košice

Práca sa zaoberá regionalizáciou krasových území a exokrasovými formami georeliéfu v priestore Hornádskeho predhoria. Výsledky získané geomorfologickým výskumom, analýzou a následnou regionalizáciou zobrazuje geomorfologická mapa krasových území a exokrasových geomorfologických foriem. Výskum spočíval v identifikácii a elementárnej diferenciácii, terénnom geomorfologickom výskume, systematizácii regionalizácii. Hlavným prínosom práce je geomorfologická mapa exokrasových foriem georeliéfu krasového územia a textová časť k nej.

Vodná erózia ako informačný zdroj o krajine a jej premenách

Water Erosion as an Information Source About the Landscape and Its Changes

Pavol Papčo

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok

Akcelerovaná vodná erózia (pôdy) predstavuje v geomorfológii „obyčajný“ reliéftvorný proces sva-hovej modelácie, v pedológii závažný pôdodegradatívny proces v celosvetovom i slovenskom meradle, v environmentalistike prírodný hazard. Spoločným menovateľom (hlavným cieľom) základného i apli-kovaného výskumu je však vo všetkých menovaných disciplínach manažment krajiny založený na trvalo udržateľnom princípe, čo v tomto prípade zahŕňa tvorbu modelov a realizáciu efektívnych protieróznych opatrení. Tie vychádzajú v prvom rade z poznania priestorových vlastností recentných procesov akcelerovanej vodnej erózie, mali by však vychádzať aj z poznania výskytu daných procesov v dlhodobejšej časovej škále. Skončením poslednej ľadovej doby a nástupom holocénu sa začína nová éra vývoja krajiny, ktorá v širšom zmysle pretrváva do súčasnosti. Krajinu a jej premeny (zmeny) mož-no vzhľadom na jej komponenty skúmať komplexne i parciálne. Štúdium procesov akcelerovanej vodnej erózie v dlhodobejšej časovej škále predstavuje v tomto zmysle (zaujímavý) metodický nástroj, nakoľko možno pomocou neho skúmať vybrané prírodné (napr. geologický substrát, reliéf, klímu) i socioekonomické (využitie krajiny, historické demografické či hospodárske súvislosti) vlastnosti krajiny v čase. Vodnú eróziu možno deliť na plošnú a lineárnu. Plošná erózia sa prejavuje približne rovnomerným odnosom materiálu z daného miesta na svahu a následne jeho uložením v úpätných polohách. Výsledkom koncentrácie akcelerovaného povrchového odtoku je tvorba stružiek až výmoľ-ov, ktoré v prípade väčších rozmerov si aj počas dlhšieho obdobia zachovávajú svoj tvar (navyše spolu s prislúchajúcou akumulátnou formou - kužeľom). Z toho dôvodu (ľahšej geomorfologickej čitateľnosti) predstavujú lineárne erózne formy vhodnejší objekt zvoleného výskumu. Autorove po-znatky sa opierajú o štúdium siete „starých“ výmoľov z vybraného územia Nitrianskej pahorkatiny.

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0625-11.

Inovácie a inovačná infraštruktúra v kontexte rozvoja slovensko-českého cezhraničného regiónu

Innovation and Innovation Infrastructure in the Context of the Development of Slovak-Czech Border Region

Eva Rajčáková, Angelika Švecová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Inovácie a inovačná infraštruktúra patria k moderným a v súčasnosti k významným faktorom rozvoja regiónov. Cieľom príspevku je poukázať na vybrané aspekty inovačnej infraštruktúry ako predpokladu ďalšieho rozvoja slovensko-českého cezhraničného regiónu.

Zmeny vo vzdelanostnej úrovni obyvateľstva vo vidieckych obciach stredného a horného Liptova

Changes in the Level of Education in Rural Municipalities of Middle and Upper Liptov

Iveta Rakytová

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok

Príspevok sa zaoberá vývojom vzdelanostnej úrovne obyvateľstva vo vidieckych obciach okresu Lip-tovský Mikuláš počas obdobia rokov 1970 - 2012. Vychádza z predpokladu, že vzdelanostná úroveň narastá najmä v obciach ležiacich v zázemí miest okresu a naopak, u obcí ležiacich vo väčšej vzdiale-nosti od mestských centier okresu, prevláda obyvateľstvo so stredným resp. základným vzdelaním.

Sociálne dôsledky suburbanizácie v suburbánnej zóne mesta Nitra v období rokov 1998 – 2009

The Social Consequences of Suburbanization in the Suburban Zone of Nitra City in 1998 - 2009

Gabriela Repaská

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra

Príspevok je zameraný na analýzu sociálnych dôsledkov suburbanizácie v suburbánnej zóne mesta Nitra vyčlenenej za obdobie rokov 1998 - 2009. Sociálne dôsledky suburbanizácie boli získané predovšetkým terénnym prieskumom realizovaným formou dotazníka. Anketovanými boli prisťahovaní obyvatelia suburbánnych obcí. Prostredníctvom dotazníkov sme získali informácie o dôvodoch ich sťahovania, spokojnosti s bývaním v obciach, ako aj informácie o vzťahu prisťahovaných obyvateľov k domácim obyvateľom, vzťahu so susedmi a o vzťahu k obci vôbec.

Identifikovanie a mapovanie povodňového rizika v kontexte aktuálnej zmeny paradigmy

Identification and Mapping of Flood Risk in Context of Recent Paradigm Shift

Peter Skubínčan

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Povodne patria medzi najčastejšie a najničivejšie prírodné katastrofy vyskytujúce sa na území Slovenska. Na Slovensku a rovnako tak aj v európskom priestore si každoročne vyžadujú nemalé škody na majetku štátov, občanov a niekedy bohužiaľ aj ľudské životy. Ochrana pred povodňami bola až donedávna vnímaná ako výhradne „technický“ problém, často krát riešiaci iba jeden z mnohých aspektov povodne – redukciu potenciálne zaplaveného územia a to zvyčajne realizovaním rôznych technických diel, či úprav povodia. Výsledné škody spôsobené povodňou však nie sú závislé len od rozsahu zaplaveného územia a parametrov povodne. Rovnako, ak nie väčšou mierou sa uplatňuje informácia o tom čo sa v postihnutom území nachádza – jednotlivé ohrozené prvky (ľudia, obytné budovy, priemyselné areály atď.) a ich vlastnosti (v prípade populácie napr.: veková, sociálna štruktúra; v prípade budov: materiál nosných múrov, počet podlaží a pod.). Vybrané vlastnosti charakterizujúce jednotlivé ohrozené prvky vhodne popisuje ich zraniteľnosť, teda možnosť utrieť škodu a schopnosť odolať, zotaviť sa, či prispôbiť zmeneným podmienkam v dôsledku povodne. Podobne ako redukcia potenciálne zaplaveného územia, takisto aj znižovanie zraniteľnosti, je jednou zo stratégií znižovania povodňového rizika a práve ich vzájomnou kombináciou je možné dosiahnuť najlepšie výsledky. Tento „spoločný prístup“, ako alternatíva k spomínanému „tradičnému“ resp. „inžinierskemu“ prístupu, je postupný posun smerom k manažmentu povodňového rizika, ako optimálnej redukčnej stratégie. Predkladaný príspevok predstavuje koncept pre pripravovanú aplikáciu uvedeného, pomerne nového a moderného prístupu, hodnotenia povodňového rizika na príklade horného toku rieky Myjava spolu s prezentáciou vybraných problémov a parciálnych výstupov. Samotné hodnotenie bude realizované v GIS, aplikáciou metód multikriteriálnej analýzy, kde každému indikátoru popisujúcemu niektorú zo zložiek zraniteľnosti, bude priradená váha, definujúca akou mierou sa bude podieľať na celkovom „statuse“ hodnotenej priestorovej jednotky. Konkrétne hodnotené územie je vymedzené kombináciou viacerých metód, medzi ktorými je aj modelovanie vybraných N-ročných prietokov v prostredí HecRAS. Zaujímavým vstupom do celého procesu sú nedávno získané dáta z využitia a čerpania komerčného poistenia na Slovensku, ako významná zložka pre miernenie negatívnych následkov povodne a následnú schopnosť obnovy postihnutej populácie.

Sídlné a regionálne preferencie študentov Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave a UPJŠ v Košiciach

Settlement and Regional Preferences of Students at the Faculty of Natural Sciences, Comenius University in Bratislava and Pavol Jozef Šafárik University in Košice

Vladimír Slavík, Michal Klobučník, Martin Šuvada

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Problematika sídelných a regionálnych preferencií nie je frekventovanou témou v odbornej literatúre, jej začiatky siahajú do 60-tych a 70-tych rokov ako súčasť behaviorálnej geografie v angloamerickej literatúre. V 80-tych a 90-tych rokoch sa tento smer rozvinul v českej geografii. Keďže v slovenskej geografii stále táto téma absentovala, začali sme realizovať výskumy v tejto oblasti na Katedre humánnej geografie a demogeografie PRIF UK v Bratislave od roku 1995. Sídlné a regionálne preferencie sú založené na anketovom zisťovaní preferencií vybraných vzoriek respondentov, pričom podmienkou je, aby to boli vzorky mladých ľudí, ktorí sa vyjadrujú ku svojej budúcnosti – potenciálnej migrácii za bývaním resp. prácou. Z toho vyplýva, že do úvahy prichádzajú žiaci stredných škôl a denní študenti vysokých škôl. Najprv sme realizovali výskum výlučne na stredných školách vo vybraných mestách SR. V posledných rokoch sme rozšírili výskum aj na vysoké školy. Cieľom tohto príspevku je prezentovať výsledky výskumu sídelných a regionálnych preferencií študentov Prírodovedeckej fakulty na Univerzite Komenského v Bratislave a Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Respondentmi boli študenti geografie na uvedených fakultách (161 v Bratislave a 166 v Košiciach). Podobne ako aj v prípade stredných škôl aj tu výsledky ukázali podobné názory respondentov a väčšiu zhodu v preferenciách (najväčšie mestá SR s jasnou dominanciou metropoly, kde bol výskum realizovaný a atraktívne mestá a regióny) ako nepreferenciách. Tentokrát boli zahrnuté do analýzy aj zahraničné preferencie podľa štátov a aj podľa metropol.

Mestské aglomerácie a mestské regióny v Európe v súčasných výskumoch

European Urban Agglomerations and Urban Regions in Contemporary Research

Vladimír Slavík, Ivana Vyslužilová

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Mestské aglomerácie a mestské regióny sú priestorovými sídelnými jednotkami, napriek ich dlhšiemu vývoju definície nie sú doteraz ujednotené. V urbanizovaných štátoch sú spravidla uvedené jednotky vyčlenené už dlhšie, ale oficiálnymi štatistickými jednotkami nie sú. V menej urbanizovaných štátoch doteraz tieto jednotky vo väčšine prípadov definované neboli. Cieľom príspevku je prezentovať súčasný stav poznania a identifikácie mestských aglomerácií a mestských regiónov v Európe s osobitným dôrazom na Slovenskú republiku a Francúzsku republiku. V Slovenskej republike patria mestské aglomerácie doteraz k najmenej skúmaným jednotkám a nie sú oficiálne vyčlenené podobne ako vo väčšine štátov strednej a východnej Európy. Francúzsko reprezentuje skupinu štátov západnej Európy, kde tieto jednotky majú už dlhšiu históriu, sú oficiálne stanovené a pravidelne analyzované. V poslednom období je snaha viacerých výskumných tímov v Európe identifikovať a analyzovať priestorové sídelné štruktúry v celoeurópskom merítku. Neplatí to pre mestské aglomerácie, kde sa celoeurópske analýzy koncentrujú len na najväčšie mestské aglomerácie.

Využitie mikro UAV technológií v geografii

Using of Micro UAV Technologies in Geography

Ján Sládek¹, Miloš Rusnák²

¹JS Geo, ²Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Cieľom príspevku je predstaviť možnosti využitia mikro UAV technológií v geografickom výskume. Termín UAV (Unmanned Aerial Vehicle) možno voľne preložiť ako bezpilotné lietadlo. Jedná sa o lietajúce platformy či modely lietadiel alebo vrtuľníkov ovládaných pomocou diaľkového ovládania,

ktoré sú schopné na palube niesť rôzne druhy snímačov. Tieto zariadenia boli spočiatku konštruované a využívané pre vojenské účely. Postupne sa však uplatňujú aj v rôznych oblastiach civilného sektora, ako aj vedy a výskumu. V súčasnosti existuje množstvo variácií a modifikácií týchto zariadení s ohľadom na účel ich použitia. Medzi najväčšie výhody mikro UAV technológií patrí dostupnosť získavania dát, nakoľko tieto stroje môžu operovať v miestach, kam konvenčné lietajúce prostriedky ako lietadlo alebo vrtuľník nedokážu a nemôžu lietať (v malých výškach nad povrchom, v zastavaných oblastiach, stiesnených priestoroch a pod.). Mikro UAV technológie sú schopné operovať vo výškach od niekoľko metrov po niekoľko stoviek metrov. Vzhľadom na finančné možnosti sa v našom priestore stáva zaujímavé použitie práve mikro UAV technológií, ktorým sa v príspevku chceme venovať, a ktoré môžu pridať nový rozmer do veľkomierkových geografických štúdií. UAV môžu byť osadené širokým spektrom snímačov (v závislosti od nosnosti zariadenia), napríklad senzormi teploty, vlhkosti či chemických analyzátorov plynov. Vzhľadom na obmedzenú nosnosť mikro UAV – do 5 kg, je omnoho častejšie a pre geografiu využiteľnejšie použitie fotoaparátu, kamery, spektrálnej kamery alebo lidar. Tým sa stáva výskum zaujímavý prakticky pre všetky odvetvia geografie. Výstupy, okrem pohľadových fotografií na krajinu z niekoľko desiatok metrov, umožňujú napr. fotogrametrickými technikami vytvárať ortofotomapy, DMR s pomerne vysokou presnosťou, 3D vizualizácie či rekonštrukcie zemského povrchu alebo rôznych objektov. Analýzou týchto vstupov je možné sledovať napr. premeny krajiny vplyvom rozširovania sídel, hodnotiť zmeny krajinej pokrývky na malom území, presuny riečnych koryt, výpočty objemov transportovaného materiálu vodnými tokmi. Ďalšie uplatnenie je možné nájsť v krajinom plánovaní, doprave, monitoringu životného prostredia či urbanistických štúdiách.

Priestorové aspekty hospodárenia miest a obcí na Slovensku v rokoch 2006 – 2011

Spatial Aspects of Local Government Financing in Slovakia, 2006 - 2011

Andrej Sopkuliak

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Hospodárska kríza posledných rokov mala závažné dopady nielen na privátny sektor, ale o veľmi významných dôsledkoch sa neustále diskutuje aj v súvislosti s verejnými financiami. Verejné služby majú dlhodobu rastúce finančné nároky, s ktorými sa musia zodpovedné subjekty vrátane miestnej samosprávy vyrovnávať. S pribúdajúcimi kompetenciami a pokračujúcou decentralizáciou musí týmto výzvam čeliť aj územná samospráva na Slovensku. Rastúca fiškálna autonómia otvorila síce samospráve nové možnosti, ale jednotlivé mestá a obce nemajú rovnaké predpoklady. Vyznačujú sa výraznou variabilitou socioekonomických podmienok, často musia poskytovať rozličné balíky služieb v rôznom rozsahu, z čoho vyplýva, že existujú výrazné rozdiely medzi samosprávami spadajúcimi do rôznych veľkostných kategórií podľa počtu obyvateľov a samosprávami ležiacimi v rôznych regiónoch Slovenska. Príspevok mapuje stav miestnych financií na obecnej úrovni. Vychádza z údajov o hospodárení samosprávy, ktoré zverejnil INEKO na základe podkladov z Datacentra MF SR. Ide o cenné údaje, pretože donedávna boli v konzistentnej forme dostupné len dáta za rôzne obecné agregáty a nie informácie z individuálnych výkazov. Príspevok mapuje absolútne a relatívne rozdiely v príjmoch, výdavkoch, majetku a zadlženosti všetkých obcí na Slovensku. Sleduje ich priestorovú variabilitu a hodnotí závislosť medzi vybranými socioekonomickými charakteristikami, ako je veková, ekonomická, národnostná štruktúra obyvateľstva, a finančnými ukazovateľmi obcí. Výsledky sú graficky prezentované formou mapových výstupov.

Krajinou slz a záření - vězeňské tábory na Jáchymovsku včera a dnes

Landscape of Tears and Radiation - Prison Camps Yesterday and Now

Hana Svatoňová

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Krajina Jáchymovska se stala po 2. světové válce místem dramatických změn krajiny a osudů lidí. Otevřela se kapitola těžby uranu v tehdy jediném známém ložisku ve východním bloku – v Jáchymově

a okolí - doprovozená výstavbou a provozovaním vězeňských táborů . Článek představuje současný stav prostorů uranové těžby a pracovních táborů, jejich zaznamenání ve vojenských mapách a leteckých snímcích a v dobových dokumentech.

Exodus z mesta: rozvojová šanca vidieka (alebo jeho ohrozenie)

Urban Exodus: Challenge (or Threat) for Rural Development

Vladimír Székely

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Počas druhej polovice 20. storočia rástol na Slovensku počet obyvateľov miest z viacerých dôvodov. Popri vplyve prirodzeného prírastku obyvateľov a administratívneho rozširovania miest pričleňovaním vidieckych obcí do mestského organizmu bol vzrast urbánneho obyvateľstva spôsobený aj masívnou imigráciou vidieckeho obyvateľstva, ktorých návyky, postoje a správanie ovplyvnili podobu a fungovanie jednotlivých miest. Od začiatku tohto storočia môžeme v najväčších mestách a ich vidieckom zázemí pozorovať opačný pohyb – exodus obyvateľov z mesta a následný imigračný “boom” v okolitých vidieckych obciach. Procesy suburbanizácie, ktorých dôvody sú veľmi rozmanité, vyvolávajú celý rad otázok ohľadne potenciálneho rozvoja vidieckych oblastí. Na jednej strane je prísun mestského obyvateľstva vnímaný ako nebyvalá rozvojová šanca revitalizácie stagnujúceho vidieka, na strane druhej je rozvoj vyvolaný “naťahovaním” urbánneho priestoru vnímaný ako významné ohrozenie identity vidieckych obcí a udržateľnosti ich ekonomického, sociálneho, kultúrneho a environmentálneho rozvoja. Cieľom príspevku je poukázať na ambivalentnosť suburbanizačných procesov v kontexte udržateľného rozvoja vidieckych obcí a prispieť k diskusi o vývojových potenciáloch vidieckych oblastí v zázemí veľkých miest. Príspevok sa opiera tak o výsledky vedeckých bádání širokospektrálnej vedeckej komunity reprezentovanej geografmi, environmentalistami, ekonómami a sociológmi, ako aj o monitoring printových médií a analýzu vybraných „face-to-face“ rozhovorov s obyvateľmi suburbanizáciou dotknutých vidieckych obcí.

Nezamestnanosť mestského a vidieckeho obyvateľstva na Slovensku

Unemployment of Urban and Rural Population in Slovakia

Angelika Švecová, Eva Rajčáková

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Nezamestnanosť je vážnym ekonomickým a sociálnym problémom každej spoločnosti. Slovensko po roku 2001 nastúpilo cestu postupného hospodárskeho rastu a stabilizácie ekonomiky. Klesajúci trend miery nezamestnanosti bol v roku 2008 prerušený svetovou hospodárskou krízou. Jej prudký nárast spôsobil, že nezamestnanosť a jej dopady sa opäť stali jednou z najdiskutovanejších tém celej spoločnosti. Cieľom príspevku je preskúmať vývoj a dynamiku nezamestnanosti na regionálnej a intraregionálnej úrovni v rokoch 2001 – 2009 so zameraním sa mestské a vidiecke obyvateľstvo vo funkčných mestských regiónoch Slovenska.

Hlad vo svete a jeho príčiny

Famine in the World and Its Reasons

Ladislav Tolmáči, Anna Mydlová

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Hlad možno jednoznačne zaradiť medzi fenomény, ktoré hýbu svetom. Hlad vo svete je vážny globálny socioekonomický problém. V zásadnej miere ovplyvňuje život obyvateľov, chod hospodárstva a dokonca aj mier v jednotlivých regiónoch Zeme. Analýza tohto javu sa nezaobíde bez jeho definícií,

rovnako ako definícií javov, ktoré s ním úzko súvisia, či sa vzájomne podmieňujú. V eliminácii hladu je dôležitá analýza príčin vzniku hladu a podvýživy v jednotlivých regiónoch. Príčin, ktoré spôsobujú hlad a podvýživu je viacero. Základné delenie príčin spočíva v delení na prírodné a tie, ktoré vyvolal človek svojou činnosťou. Oba činitele – príroda aj človek – dokážu vyvolať obrovské zmeny na potravinovom trhu a majú vplyv na každodenný príjem potravy obyvateľov celej planéty. Jednoznačne sa preukázalo, že na rozšírení hladu vo svete sa podieľa množstvo faktorov a činiteľov, no ani jeden nie je tou výhradne jedinou a zásadnou prapríčinou vzniku hladu a podvýživy v určitom regióne, alebo na celom svete. Vždy je to súbor faktorov, ktoré vo vzájomných väzbách vytvoria také podmienky, že určitý región, popřípade celá krajina, nie je schopná zvládnuť hlad obyvateľstva vlastnými silami a prostriedkami. Potom nastáva utrpenie veľkého počtu ľudí, ktoré nezriedka končí humanitárnymi katastrofami akými sú hladomory. Celosvetová produkcia potravín je postačujúca na to, aby bez problémov nasýtila 7 miliárd obyvateľov našej planéty. Otázny je ale spravodlivý prístup k zdrojom potravín. Boj s hladom je náročná úloha a vyžaduje zmeny na viacerých úrovniach – lokálnej, národnej aj medzinárodnej. Ak sa v boji s hladom neuskutočnia kroky vo všetkých uvedených oblastiach, boj s hladom nebude úspešný.

Kognitívne ciele vo vyučovaní geografie miestnej krajiny na základnej škole

Cognitive Objectives in Education of Local Landscape Geography at Primary School

Ivana Tomčíková

Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok

Problematika miestnej krajiny je témou, ktorá sa prelína celým systémom geografického vzdelávania na všetkých jej stupňoch. Najskôr na 1. stupni ZŠ v predmete vlastiveda, kde žiaci názorne spoznávajú hlavné rysy obce a jej najbližšieho okolia, učia sa chápať v elementárnej rovine základné väzby medzi prírodou a spoločnosťou v miestnej krajine. Na 2. stupni je to v predmete geografia najmä v 9. ročníku, no odkazy na túto problematiku nájdeme aj pri všeobecnejších témach, ktoré prevládajú v obsahu geografie v 5. ročníku. Vo väčšine škôl však má vyučovanie geografie miestnej krajiny tradičnú štruktúru po zložkách krajinej sféry, často bez väčšieho dôrazu na súvislosti, niekedy doplnenú o vybrané zaujímavosti regiónu. Pre skvalitnenie vyučovania považujeme za nevyhnutné, aby si učiteľ pred vyučovaním stanovil jasné a kontrolovateľné ciele. Ide predovšetkým o kognitívne ciele, teda tie, ktoré sa orientujú na rozvíjanie vedomostí a intelektuálnych zručností žiakovej osobnosti, zameriavajú sa na vedomosti žiaka, rozvoj jeho poznania, porozumenie vzťahov a súvislostí medzi jednotlivými faktami, procesmi a javmi. Cieľom príspevku je analyzovať a verifikovať upravenú (revidovanú) Bloomovu taxonómiu (Anderson, 2001). Vychádzame z odporúčaní a požiadaviek Štátneho vzdelávacieho programu. Konkrétne požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov doplnené o exemplifikačné úlohy, ktoré sa nachádzajú vo vzdelávacom štandarde (Nogová, 2002), sme priradili jednotlivým dimenziám (kognitívnych poznatkov a kognitívnych procesov) spomínanej taxonómie. Následne sme zhodnotili frekvenciu ich postavenia v danej taxonómii. Nakoniec sme analyzovali postavenie učiva o miestnej krajine v novej učebnici geografie pre 9. ročník ZŠ.

Špecifiká maloobchodnej vybavenosti v regiónoch SR

Specifics of Retail Facilities in the Regions of Slovakia

Miroslava Trembošová, Mário Vohlárik

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra

Retail facilities mean the feature of place or region, which reflects the ability of saturating the needs and requirements of its residents and visitors for goods and services distributed by the retail network. It is implied by spatial and operating parameters. The aim of this paper is the analysis of the retail facilities in Slovakia at the regional level (NUTS III) and other retail economic indicators – employment, purchasing power, productivity and sales of companies, structure, concentration, availability, shopping behaviour and consumer preferences.

Vplyv chudoby na morbiditu a mortalitu vybraných skupín chorôb na Slovensku

Impact of Poverty on Morbidity and Mortality in Selected Groups of Diseases in Slovakia

Zuzana Veselovská

Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava

Príspevok je zameraný na výskyt vybraných skupín ochorení vo vzťahu k chudobe v okresoch Slovenskej republiky. Cieľom príspevku je zistiť intenzitu závislosti medzi chudobou, mortalitou a morbiditou. Intenzita závislosti medzi sledovanými indikátormi je vypočítaná pomocou Pearsonovho korelačného koeficientu. Korelácia medzi indexom chudoby a štandardizovanou mierou úmrtnosti na kardiovaskulárne ochorenia a zhubné nádory je počítaná pre obidve pohlavia samostatne a korelácia medzi indexom chudoby a počtom hlásených ochorení na tuberkulózu súhrnne pre obidve pohlavia. Výsledky výskumu potvrdili strednú až silnú závislosť medzi sledovanými indikátormi.

Environmentálne indikátory a ich odraz v zdravotnom stave obyvateľov Nitrianskeho samosprávneho kraja

Environmental Indicators and Their Reflection in Health State of the Population in the Nitriansky Self-governing Region

Katarína Viliňová

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra

Skupina indikátorov, ktorá ovplyvňuje a pôsobí na zdravotný stav obyvateľstva je tvorená z indikátorov technickej infraštruktúry a environmentálnych indikátorov. V príspevku budeme analyzovať práve vybrané environmentálne indikátory v Nitrianskom samosprávnom kraji. Environmentálne indikátory patria k ukazovateľom zdravotného stavu, ktorý výrazne ovplyvňujú a zároveň poskytujú často lepší obraz o skutočnosti ako primárne dáta. Pri týchto environmentálnych indikátoroch vyzdvihneme najmä problém nízkeho napojenia na verejnú kanalizáciu a verejný vodovod. Tento jav sa prejavuje aj na území Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Rožňava v regionálnej štruktúre Slovenska

Rožňava in the Regional Structure of Slovakia

Gabriel Zubriczký

Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Mesto Rožňava so svojim zázemím prešlo za sedem storočí viaceré etapy rozvoja a úpadku. Pozícia Rožňavy bola iná v rámci Uhorska, iná v rámci Československa a iná v rámci Slovenska. Príspevok sa snaží poukázať hlavne na vývoj regiónu v ostatnom období z hľadiska širších regionálnych vzťahov a súvislostí na Slovensku a v strednej Európe. Takisto sa pokúsi pomenovať možné trajektórie vývoja v najbližšom období.